

Број/Број: 03/10-50-19-134-30/15
Сарајево/Sarajevo, 29.12.2015.

Истраžивање број: 217
Врста истраžивања: **КОМП** - компаративни преглед

UPOREDNA ANALIZA ORGANIZACIJE SUDOVA U OSAM EVROPSKIH DRŽAVA

Припремила: Nihada Jeleč

Дескриптор: правосудје

Истраžивање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на email адресу: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраžивачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраžивању.

Информације наведене у садржају истраžивања важеће су у тренутку припреме истраžивања и оне се не ажурирају након објаве истраžивања.

Истраžивање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

Sadržaj

I. Uvod	7
II. Nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine	7
III. Organizacija sudova u državama Evropske unije	9
III.a Austrija	9
III.b Hrvatska	12
III.c Italija.....	14
III.d Njemačka.....	17
III.e Slovenija	20
III.f Španija.....	23
IV. Sudski sistem u državama nečlanicama EU	26
IV.a Crna Gora	26
IV.b Srbija	30
V. Literatura i izvori	35

ORGANIZACIJA SUDOVA U OSAM EVROPSKIH DRŽAVA

Država	Prvostepena sudska instanca	Drugostepena sudska instanca	Najviši redovni sud u državi
Austrija	<p>okružni sudovi sude u građanskim i krivičnim predmetima</p> <p>pokrajinski sudovi u prvom stepenu sude u nekim specifičnim predmetima, npr. odgovornost u oblasti nuklearne energije ili odgovornost službenih osoba, sigurnost podataka i sl.</p>	<p>pokrajinski sudovi odlučuju o žalbama uložnim na presude okružnih sudova</p> <p>viši pokrajinski sudovi žalbeni sudovi za građanske i krivične predmete</p>	<p>Vrhovni sud sa sjedištem u Beču:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posljednja sudska instanca u građanskim i krivičnim predmetima • žalbeni sud za predmete koji se odnose na zaštitu konkurencije, industrijske i socijalne predmete te prava radnika i osnovna ljudska prava • odlučuje da li su presude nižeg suda donesene u skladu sa zakonom
Hrvatska	<p>općinski sudovi rješavaju izvanparnične, ovršne predmete i ostavinske predmete, zemljišnoknjižne predmete i vode zemljišne knjige itd.</p> <p>trgovački sudovi postupaju u registarskim stvarima i vode sudske registre, odlučuju o prijedlozima u vezi s osnivanjem, radom i prestankom trgovačkog društva itd.</p> <p>prekršajni sudovi sude u prvom stepenu o prekršajima, osim ako je za vođenje prekršajnog postupka zakonom propisana stvarna nadležnost drugog tijela</p> <p>upravni sudovi</p> <p>županijski sudovi provode istražni i javnobilježnički disciplinski postupak zbog disciplinskih prijestupa i odlučuju o tim prijestupima u prvom stepenu, kad je to određeno zakonom</p>	<p>Visoki trgovački sud odlučuje o žalbama protiv odluka koje su u prvom stepenu donijeli trgovački sudovi itd.</p> <p>Visoki upravni sud odlučuje o žalbama protiv presuda upravnih sudova i rješenja protiv kojih je dopuštena žalba, odlučuje o zakonitosti općih akata i o sukobu nadležnosti između upravnih sudova itd.</p> <p>Visoki prekršajni sud odlučuje o žalbama protiv odluka prekršajnih sudova i tijela državne uprave koja vode prvostepeni prekršajni postupak te o žalbama protiv odluka drugih tijela kada je to propisano posebnim zakonom itd.</p> <p>županijski sudovi odlučuju o žalbama protiv odluka u disciplinskim postupcima zbog neurednosti u obavljanju poslova javnih bilježnika kad je to određeno zakonom itd.</p>	<p>Vrhovni sud sa sjedištem u Zagrebu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni • odlučuje o redovnim pravnim lijekovima kad je to propisano posebnim zakonom • odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka • rješava o sukobu nadležnosti kad je to propisano posebnim zakonom itd.

Država	Prvostepena sudska instanca	Drugostepena sudska instanca	Najviši redovni sud u državi
Italija	<p>mirovne sudije imaju nadležnost u građanskim i krivičnim slučajevima manje važnosti</p> <p>sudovi ili tribunali razmatraju slučajeve veće važnosti</p> <p>nadzorni uredi za izvršavanje krivičnih sankcija nadležni su za pitanja o osuđenima, presudama itd.</p> <p>sudovi za maloljetnike</p>	<p>žalbeni sudovi</p> <p>nadzorni sudovi zajedno sa nadzornim uredima nadgledaju provedbu zatvorskih i novčanih kazni i primjenu zakona koji reguliraju kazne</p>	<p>Vrhovni kasacioni sud sa sjedištem u Rimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odlučuje da li je presuda drugog suda donesena u skladu sa zakonom • rješava žalbe na odluke bilo kojeg suda u građanskim ili krivičnim predmetima, ili protiv ograničenja individualne slobode • jedna od njegovih glavnih uloga je osigurati jedinstvenu primjenu zakona kako bi se osigurala pravna sigurnost
Njemačka	<p>osnovni ili prvostepeni sudovi razmatraju slučajeve koji se odnose na krivična djela manje važnosti ili građanske parnice</p> <p>pokrajinski sudovi imaju nadležnost da donose prvostepene odluke u većini značajnijih građanskih i krivičnih predmeta</p> <p>viši pokrajinski sudovi imaju nadležnost da donose prvostepene odluke u slučajevima izdaje i antiustavne aktivnosti</p>	<p>pokrajinski sudovi su žalbeni sudovi za odluke osnovnih (prvostepenih) sudova</p> <p>viši pokrajinski sudovi prvenstveno preispituju da li su odluke nižih sudova donesene u skladu sa zakonom</p>	<p>Savezni vrhovni sud sa sjedištem u Karlsruhe-u:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadnji žalbeni sud za sve predmete pokrenute u pokrajinskim i žalbenim sudovima • njegov osnovni zadatak je da osigura jedinstvenu primjenu zakona • razmatra zakonitost sudskih odluka koje su donijeli niži sudovi
Slovenija	<p>lokalni sudovi imaju prvostepenu nadležnost u krivičnim djelima manjeg značaja i građanskim predmetima koji se odnose na zahtjeve za odštetu ili na imovinska prava do određene vrijednosti itd.</p> <p>okružni sudovi imaju prvostepenu nadležnost u krivičnim i građanskim predmetima koji prelaze nadležnost lokalnih sudova</p> <p>Vrhovni sud odlučuje u prvom stepenu u upravnim i računskim upravnim sporovima</p>	<p>viši sudovi odlučuju o žalbama uložnim protiv odluka lokalnih i okružnih sudova, nadležni su i da donose odluke u sporovima o nadležnosti između lokalnih i okružnih sudova</p> <p>Vrhovni sud donosi drugostepene odluke o žalbama uložnim protiv odluka prvostepenih sudova u upravnim i računskim upravnim sporovima</p>	<p>Vrhovni sud sa sjedištem u Ljubljani:</p> <ul style="list-style-type: none"> • donosi odluke o redovnim i vanrednim pravnim lijekovima • odlučuje u sporovima o nadležnosti među nižim sudovima, osim u slučajevima kada zakon određuje da je za odlučivanje o takvom sporu nadležan drugi sud itd.

Država	Prvostepena sudska instanca	Drugostepena sudska instanca	Najviši redovni sud u državi
Španija	<p>mirovne sudije razmatraju građanske predmete od manjeg značaja</p> <p>prvostepeni sudovi u prvom stepenu razmatraju građanske predmete, za koje zakonom nije propisano da budu razmatrani na nekom drugom sudu</p> <p>prvostepeni istražni sudovi istražuju i pripremaju krivične predmete o kojima se sudi na drugim sudovima - pokrajinskim sudovima ili krivičnim sudovima</p> <p>krivični sudovi u prvom stepenu sude o predmetima koje su pripremili i istražili sudovi prvog stepena, a za koje je predviđena maksimalna zatvorska kazna do pet godina</p> <p>pokrajinski sudovi u prvom stepenu odlučuju o građanskim i krivičnim predmetima za koje je propisana kazna zatvora više od pet godina</p> <p>Nacionalni sud (Krivično vijeće) u prvom stepenu razmatra krivična djela počinjena protiv kraljevske porodice, visokih zvaničnika Vlade, ozbiljnu trgovinu drogom, krivotvorenje itd.</p> <p>Vrhovni sud u prvom stepenu odlučuje o građanskim ili krivičnim predmetima protiv predsjednika Vlade, ministara, članova parlamenta itd.</p>	<p>prvostepeni sudovi u drugom stepenu odlučuju o žalbama u krivičnim predmetima uložanim protiv presuda koje su donijeli mirovni sudovi</p> <p>prvostepeni istražni sudovi u drugom stepenu odlučuju o žalbama u krivičnim predmetima protiv presuda koje su donijele mirovne sudije</p> <p>pokrajinski sudovi odlučuju o žalbama protiv kazni i odluka koje su donijeli niži sudovi: istražni sudovi, krivični sudovi, prvostepeni sudovi, sudovi nadležni za dobrobit i nadzor zatvorenika i sudovi za maloljetnike</p> <p>visoki sudovi autonomnih zajednica razmatraju žalbe na prvostepene odluke pokrajinskih sudova u građanskim i krivičnim predmetima itd.</p> <p>Nacionalni sud (Upravno vijeće) odlučuje o žalbama uložanim na odluke koje su donijela ministarstva i sekretarijati države Španije</p>	<p>Vrhovni sud sa sjedištem u Madridu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najviši sud u španskom pravosudnom sistemu i najviši tumač zakona u Španiji • podijeljen je na pet vijeća (građansko, krivično, socijalo, vojno i upravno) • odlučuje o žalbama za poništenje ili reviziju presuda koje su izrekli Nacionalni sud ili visoki sudovi autonomnih zajednica

Država	Prvostepena sudska instanca	Drugostepena sudska instanca	Najviši redovni sud u državi
Crna Gora	<p>sudovi za prekršaje</p> <p>viši sudovi u prvom stepenu sude za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora preko deset godina; Viši sud u Podgorici sudi i za krivična djela organiziranog kriminala, bez obzira na visinu propisane kazne, i za krivična djela visoke korupcije, ako je javni funkcioner izvršio krivična djela zloupotrebe službenog položaja, prevare u službi, protivzakoniti uticaj, navođenje na protivzakoniti uticaj, primanje mita i davanje mita, te ako je pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od 40.000 eura</p>	<p>Viši sud za prekršaje odlučuje po žalbama izjavljenim protiv odluka sudova za prekršaje i odlučuje o sukobu nadležnosti između sudova za prekršaje</p> <p>Apelacioni sud odlučuje o žalbama protiv prvostepenih odluka viših sudova, kao i o žalbama protiv odluka Privrednog suda</p> <p>viši sudovi u drugom stepenu odlučuju o žalbama protiv odluka osnovnih sudova</p>	<p>Vrhovni sud sa sjedištem u Podgorici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova • odlučuje u trećem stepenu kada je to zakonom propisano • odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima protiv odluka sudova u Crnoj Gori • odlučuje po pravnim sredstvima protiv odluka svoga vijeća kad je to zakonom propisano itd.
Srbija	<p>osnovni sudovi sude za krivična djela za koja je kao glavna kazna predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do deset i deset godina; sude i u građanskopravnim sporovima i stambenim sporovima</p> <p>viši sudovi u prvom stepenu sude za krivična djela za koja je kao glavna kazna predviđena kazna zatvora preko deset godina</p> <p>prekršajni sudovi sude u prekršajnim postupcima ako nije nadležan organ uprave</p> <p>privredni sudovi sude u sporovima između domaćih i stranih privrednih društava; u sporovima o autorskim i srodnim pravima, u sporovima o stranim ulaganjima itd.</p>	<p>viši sudovi u drugom stepenu odlučuju o žalbama na odluke osnovnih sudova</p> <p>Apelacioni sud odlučuje o žalbama na odluke viših sudova, na odluke osnovnih sudova u krivičnom postupku, ako za odlučivanje o žalbi nije nadležan viši sud, na presude osnovnih sudova u građanskopravnim sporovima, ako za odlučivanje o žalbi nije nadležan viši sud</p> <p>Prekršajni apelacioni sud odlučuje o žalbama na odluke prekršajnih sudova, kao i o žalbama na odluke koje u prekršajnom postupku donose organi uprave</p> <p>Privredni apelacioni sud odlučuje o žalbama na odluke privrednih sudova i drugih organa, odlučuje o zahtjevu za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u vezi sa sudskim postupkom pred privrednim sudom</p>	<p>Vrhovni kasacioni sud sa sjedištem u Beogradu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ima dva osnovna pravca djelovanja - u suđenju i izvan suđenja • odlučuje o vanrednim pravnim sredstvima izjavljenim na odluke sudova Republike Srbije i u drugim stvarima određenim zakonom • obezbjeđuje jedinstvenu sudsku primjenu prava i jednakost stranaka u sudskim postupcima • razmatra primjenu zakona i drugih propisa

UPOREDNA ANALIZA ORGANIZACIJE SUDOVA U OSAM EVROPSKIH DRŽAVA

I. Uvod

Ovo istraživanje je izrađeno u cilju pravovremenog i kvalitetnog informiranja zastupnika i delegata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u okviru Sistema ranog upozoravanja. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u Programu rada za 2015. godinu planiralo da u julu 2015. godine Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine dostavi Zakon o sudovima Bosne i Hercegovine.¹ Nositelj posla je Ministarstvo pravde BiH. Prema kratkom obrazloženju iz Programa rada Vijeća ministara, predloženim zakonom će se, pored ostalog, regulirati pitanje sudbene instance za rješavanje po žalbama na prvostepene odluke Suda Bosne i Hercegovine. Nadalje, zastupnici i delegati PSBiH koji su odgovorili na anketu Zakonodavnopravnog sektora PSBiH, koja je provedena u junu i julu ove godine, rangirali su ovaj Zakon na drugu poziciju i izrazili zainteresiranost da se o ovoj temi provede istraživanje.

Iz navedenih razloga u istraživanju su navedene nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine, prikazana je organizacija sudova u osam evropskih država (u Austriji, Hrvatskoj, Italiji, Njemačkoj, Sloveniji, Španiji, Crnoj Gori i Srbiji), a posebna pažnja posvećena je odlučivanju o žalbama uložnim na odluke nižih sudova u navedenim državama.

II. Nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine

Sud Bosne i Hercegovine ima krivičnu, upravnu i apelacionu nadležnost, kako je propisano Zakonom o sudu Bosne i Hercegovine.² Kada je organizacija u pitanju, Sud ima opću sjednicu i tri odjeljenja (Krivično, Upravno i Apelaciono odjeljenje). Krivično i Apelaciono odjeljenje imaju po tri odjela. Krivično i Upravno odjeljenje donose prvostepene presude, a Apelaciono odjeljenje je nadležno da odlučuje po žalbama na odluke prva dva odjeljenja te da odlučuje i po vanrednim pravnim lijekovima protiv pravosnažnih odluka koje su donijela odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine, osim zahtjeva za ponavljanje postupka.

Važno je istaknuti da Sud BiH, pored Zajedničkog sekretarijata, ima i Ured registrara Odjela I. i Odjela II. Krivičnog i Apelacionog odjeljenja, koji doprinosi efikasnosti Suda. Njim rukovodi registrar, koji je u saradnji s predsjednikom Suda nadležan za upravljanje i pružanje usluga podrške Odjelu I. i Odjelu II. Krivičnog i Apelacionog odjeljenja.³

Krivična nadležnost Suda BiH

Sud je nadležan za krivična djela utvrđena Krivičnim zakonom BiH i drugim zakonima Bosne i Hercegovine, kao i za krivična djela utvrđena zakonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kada ta krivična djela:

- ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine;
- mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu ili mogu izazvati

¹ Napomena: do decembra 2015. godine planirani Zakon o sudovima BiH nije ušao u parlamentarnu proceduru u PSBiH

² Zakon o sudu Bosne i Hercegovine (prečišćeni tekst), Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 49/09, 74/09 i 97/09.

Izvor: internetska stranica Suda Bosne i Hercegovine <http://www.sudbih.gov.ba/?opcija=sadržaj&kat=6&id=20&jezik=b> (datum pristupa 17.12.2015.)

³ Član 17. st. 1. i 5. Zakona o sudu Bosne i Hercegovine

ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U nadležnosti Suda je također:

- da zauzima konačan i pravno obvezujući stav u vezi s provođenjem zakona Bosne i Hercegovine i međunarodnih ugovora na zahtjev bilo kojeg suda entiteta ili bilo kojeg suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kojem je povjereno provođenje zakona Bosne i Hercegovine;
- donošenje praktičnih uputstava za primjenu krivičnog materijalnog prava Bosne i Hercegovine iz nadležnosti Suda u vezi s krivičnim djelima genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina i kršenja zakona i običaja rata, te pojedinačnom krivičnom odgovornošću vezano za ova djela, po službenoj dužnosti ili na zahtjev bilo kojeg entitetskog suda ili suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine.
- da odlučuje o pitanjima koja se tiču provođenja međunarodnih i međuentitetskih krivičnih propisa, uključujući i odnose s Interpolom i drugim međunarodnim policijskim organima, kao što su transfer osuđenog lica, izručenje i predaja lica, koje druga država, odnosno međunarodni sud ili tribunal zahtijevaju od bilo kojeg organa na području Bosne i Hercegovine;
- da rješava sukob nadležnosti između sudova entiteta, između sudova entiteta i Suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te između Suda i bilo kojeg drugog suda;
- da odlučuje o ponavljanju krivičnog postupka za krivična djela predviđena zakonima države Bosne i Hercegovine.⁴

Neka od krivičnih djela utvrđena Krivičnim zakonom BiH za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine su sljedeća krivična djela:

- protiv slobode i prava čovjeka i građanina,
- protiv integriteta Bosne i Hercegovine
- protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom,
- protiv privrede i jedinstva tržišta te krivična djela iz oblasti carina,
- krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti,
- protiv pravosuđa,
- povrede autorskih prava,
- krivična djela protiv oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- organizirani kriminal itd.

Upravna nadležnost Suda BiH

Sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje po tužbama protiv konačnih upravnih akata, odnosno kada se radi o šutnji administracije, institucija Bosne i Hercegovine i njenih organa, javnih agencija, javnih korporacija, institucija Distrikta Brčko i drugih organizacija utvrđenih zakonom države Bosne i Hercegovine, donesenih u vršenju javnih ovlaštenja.

Sud je naročito nadležan da:

- ocjenjuje zakonitost pojedinačnih i općih izvršnih upravnih akata donesenih na osnovu državnog zakona, pri vršenju javnih dužnosti organa vlasti Bosne i Hercegovine iz stava (1) ovog člana, za koje zakonom nije predviđeno sudsko ispitivanje;
- rješava imovinske sporove između države i entiteta, između države i Distrikta Brčko, između entiteta, između entiteta i Distrikta Brčko i između institucija Bosne i Hercegovine koje su povezane sa vršenjem javnih ovlaštenja;

⁴ Član 7. Zakona o sudu Bosne i Hercegovine

- rješava sukob nadležnosti između sudova iz entiteta, i sudova entiteta i sudova Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te između Suda Bosne i Hercegovine i bilo kojeg drugog suda;
- odlučuje o ponavljanju postupka u sporovima (*navedenim u ovom članu Zakona*).⁵

Apelaciona nadležnost Suda BiH

Sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje po:

- žalbama protiv presuda ili odluka koje donese Krivično odjeljenje ovog Suda;
- žalbama protiv presuda ili odluka koje donese Upravno odjeljenje ovog Suda;
- vanrednim pravnim lijekovima protiv pravosnažnih odluka koje su donijela odjeljenja Suda, osim zahtjeva za ponavljanje postupka.
- Sud je takođe nadležan i za:
 - rješavanje po prigovorima koji se odnose na kršenje izbornog zakona i dodatnih propisa i uputstava koje donosi Centralna izborna komisija BiH;
 - rješavanje u svim drugim predmetima kada je to predviđeno zakonom Bosne i Hercegovine.⁶

III. Organizacija sudova u državama Evropske unije

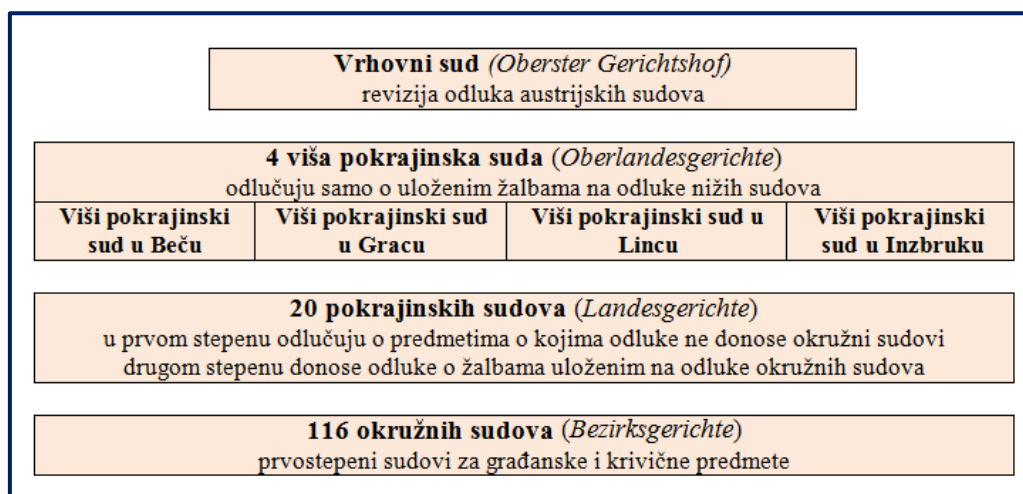
III.a Austrija

Redovni sudovi

Redovni austrijski sudovi opće nadležnosti⁷ organizirani su u sljedeća četiri nivoa:

- okružni sudovi,
- pokrajinski sudovi,
- viši pokrajinski sudovi, i
- Vrhovni sud.

Organizacija sudova u Republici Austriji

*Prilagođeno prema internetskoj stranici
[Ministarstva pravde Republike Austrije](#)*

⁵ Član 8. Zakona o sudu Bosne i Hercegovine

⁶ Član 9. Zakona o sudu Bosne i Hercegovine

⁷ Izvor: internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe

https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-at-en.do?init=true (datum pristupa 17.12.2015.)

Vrhovni sud u Beču (*Oberster Gerichtshof*) je utemeljen odredbama Ustava Republike Austrije i sud je posljednjeg stepena u građanskim i krivičnim predmetima. Njegova sudska praksa doprinosi jedinstvenoj primjeni prava na području cijele države. Iako niži sudovi nisu zakonski obavezni da prate odluke najvišeg suda, u pravilu poštuju njegovu sudska praksu.⁸ Vrhovni sud, kao dio cjelokupnog redovnog sudskog sistema, ima sveobuhvatnu vodeću ulogu koja se sastoji u obezbjeđivanju pravne ujednačenosti, pravne sigurnosti i razvoja prava.⁹ Vrhovni sud je jedan od četiri „najviša suda“ (*Höchstgerichte*) u Austriji, pored Ustavnog suda (*Verfassungsgericht*), Upravnog suda (*Verwaltungsgericht*) i Suda za azil (*Asylgerichtshof*).

Viši pokrajinski sudovi (imaju sjedišta u Beču, Gracu, Lincu i Inzbruku) su drugostepeni ili žalbeni sudovi za građanske i krivične predmete (*Gerichtshöfe zweiter Instanz*). Pored toga, viši pokrajinski sudovi imaju posebnu ulogu na području sudske uprave. Predsjednik višeg pokrajinskog suda, odnosno drugostepenog suda je rukovodilac sudske uprave svih sudova unutar područja sudske nadležnosti tog suda. Njegov jedini i neposredno nadređeni je samo državni ministar nadležan za pravosuđe.

Pokrajinski sudovi donose prvostepene i drugostepene odluke. U prvom stepenu odlučuju u predmetima o kojima odluke ne donose okružni sudovi, npr. nadležni su za sporove na osnovu Zakona o odgovornosti u oblasti nuklearne energije, Zakona o odgovornosti službenih osoba, Zakona o sigurnosti podataka, Zakona o zaštiti konkurencije ili Zakona o zaštiti autorskih i srodnih prava, a u drugom stepenu donose odluke o pravnim lijekovima protiv odluka okružnih sudova.

Okružni sudovi u prvom stepenu donose odluke u građanskim predmetima (o sporovima vrijednosti do 15.000 EUR) i u krivičnim predmetima (o krivičnim djelima manjeg značaja za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine).

Pravni lijekovi

Pravni lijekovi u građanskim predmetima

U redovnom građanskom postupku u pravilu odlučuju sudovi u dva stepena, a u određenim predmetima i u tri stepena. O sporovima u prvom stepenu odlučuju ili okružni ili pokrajinski sudovi. Ako je u prvom stepenu nadležan okružni sud, žalba se ulaže pokrajinskom sudu. O žalbi odlučuje žalbeno/apelaciono vijeće tog suda (*Berufungssenat*). Ako je u prvom stepenu nadležan pokrajinski sud, žalba se ulaže višem pokrajinskom sudu, a odluku donosi apelaciono vijeće.

Drugostepeni sudovi preispituju odluke prvostepenih sudova. Zato u pojedinim predmetima odlučuju samo o zahtjevima i u skladu sa činjeničnim stanjem na osnovu prijedloga za presudu i u skladu sa činjeničnim stanjem na osnovu kojeg je donesena sudska odluka u prvom stepenu. Drugostepeni sudovi također mogu i sami meritorno odlučivati u nekim predmetima (potvrditi ili preinačiti odluku prvostepenog suda). U tu svrhu mogu - u okviru prijedloga za presudu i utvrđenih činjenica iz prvostepenog postupka - ili ponoviti cijeli

⁸ Izvor: internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe

https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-at-en.do?init=true (datum pristupa 17.12.2015.)

⁹ Izvor: internetska stranica Vrhovnog suda Republike Austrije

<http://www.ogh.gv.at/en/ogh/position-and-functions> (datum pristupa 29.12.2015.)

postupak ili dio postupka, ili ga dopuniti, a mogu i poništiti odluku prvostepenog suda i naložiti ponovno donošenje odluke o predmetu; ili mogu odbaciti žalbu.

U predmetima u kojima se zahtijeva odlučivanje o pravnim pitanjima od suštinskog značaja, žalba se može uložiti Vrhovnom sudu. Vrhovni sud odlučuje samo o pravnim pitanjima i zato je u donošenju odluka vezan za do tada utvrđene činjenice. On donosi odluku samo o zakonitosti donesene odluke na osnovu utvrđenih činjenica, a može utvrditi ništavnost odluke i, u ograničenoj mjeri, i proceduralne greške u prvostepenom postupku. Ne samo da Vrhovni sud poništava odluke nižih sudova, on može donijeti odluku o meritumu (potvrditi ili izmijeniti odluku suda nižeg stepena), ili može ukinuti donijete odluke i naložiti prvostepenim sudovima ponovno odlučivanje o predmetu, ili može odbaciti žalbu.

U prvom stepenu u većini predmeta odluke donosi sudija pojedinac (samo u sporovima u kojima vrijednost spornog predmeta prelazi 50.000 EUR i na zahtjev jedne od stranaka, odluku donosi vijeće koje čine tri sudije). U drugom stepenu odluku donosi tročlano vijeće, a odluku Vrhovnog suda donosi vijeće od pet sudija. O pravnim pitanjima od suštinskog značaja (na primjer u vezi sa izmjenama ustaljene sudske prakse) odluku Vrhovnog suda donosi veliko vijeće koje čini 11 sudija.

Pravni lijekovi u krivičnim predmetima

Na sudske odluke u krivičnim predmetima jednom se može uložiti žalba. Ako je u prvom stepenu odluku donio okružni sud, žalbom se može tražiti poništenje odluke ili pobijanje presude i visine kazne. Odluku donosi tročlano vijeće nadređenog pokrajinskog suda. Ako je u prvom stepenu odluku donio sudija pojedinac pokrajinskog suda (o svim krivičnim djelima za koja je propisana kazna zatvora do pet godina, kao što je npr. davanje lažnog iskaza na sudu), žalbom se može tražiti poništenje odluke ili pobijati presuda i visina kazne. Odluku donosi tročlano vijeće nadređenog višeg pokrajinskog suda.

Kada su u prvom stepenu nadležni vijeće sudija porotnika (*Schöffengericht*) ili porota (*Geschworenengericht*) pokrajinskog suda, zahtjev za poništenje odluke se ulaže Vrhovnom sudu. Ako se žalba odnosi na visinu kazne, odluku o žalbi donosi nadređeni viši pokrajinski sud.

Oblici žalbi

U redovnom građanskom postupku žalba protiv presuda pokrajinskih sudova (prvostepenih presuda) može se uložiti u svim slučajevima zbog pravne ništavnosti (*invalidity*) ili pogrešne primjene materijalnog prava, ili u određenim slučajevima ako vrijednost spornog predmeta prelazi 2.000 EUR, a i zbog kršenja postupka ili pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Na drugostepene presude Vrhovnom sudu se može uložiti žalba, odnosno zahtjev za reviziju, ali pod određenim uvjetima koji zavise od vrste predmeta. Revizija je predmet različitih restrikcija. U principu, Vrhovni sud odlučuje samo o pravnim pitanjima od suštinskog značaja. Postojanje pitanja od suštinskog značaja je preduvjet da Vrhovni sud odlučuje o reviziji. Bez obzira na navedeno, u određenim stvarima žalbe na drugostepene presude nisu dopuštene ako je vrijednost spora niža od 4.000 EUR. Ako vrijednost spora ne prelazi 20.000 EUR, može biti potrebno da žalbu Vrhovnom sudu u vezi s pravnim pitanjem odobri drugostepeni sud (direktno ili na osnovu novog zahtjeva).

III.b Hrvatska

Ustav Republike Hrvatske određuje da sudbenu vlast obavljaju sudovi te da je samostalna i neovisna. Sudovi u Hrvatskoj sude na temelju Ustava i zakona, kao i na osnovu međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske.¹⁰ Prema Ustavu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. Ustanovljavanje, djelokrug, sastav i ustrojstvo sudova te postupak pred sudovima uređuje se zakonom.¹¹

Najvažniji zakoni koji reguliraju osnivanje, djelokrug, sastav i ustrojstvo sudova u Hrvatskoj su Zakon o sudovima, Zakonom o područjima i sjedištima sudova i Zakon o područjima i sjedištima prekršajnih sudova.¹²

Osim Vrhovnog suda, sudbenu vlast u Hrvatskoj obavljaju redovni sudovi i specijalizirani sudovi, kako je propisano Zakonom o sudovima.¹³ Redovni sudovi su općinski i županijski sudovi. Specijalizirani sudovi su trgovački sudovi, upravni sudovi, prekršajni sudovi, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki upravni sud Republike Hrvatske i Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske. Najviši sud u Republici Hrvatskoj je Vrhovni sud Republike Hrvatske. Zakonom se mogu prema stvarnoj nadležnosti ili za određena pravna područja ustanovljavati i drugi redovni i specijalizirani sudovi.¹⁴

„Prema dostupnim podacima, u Hrvatskoj je 31. decembra 2012. djelovalo ukupno 158 sudova. Kao sudovi prvog stupa djelovala su 61 prekršajna, 67 općinskih, 7 trgovačkih i 4 upravna suda. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki upravni sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud te županijski sudovi su, u pravilu, sudovi drugog stupnja. Županijski sudovi (15 sudova) obavljaju i poslove istrage te suđenja u nekim kaznenim predmetima prvog stupnja, dok Visoki upravni sud Republike Hrvatske odlučuje o zakonitosti općih akata.“¹⁵

Organizacija sudova u Republici Hrvatskoj

Izvor: internetska stranica
[Vrhovnog suda Republike Hrvatske](http://www.vrhovnog.suda.hr)

¹⁰ Ustav Republike Hrvatske, članovi od 118. do 126.

¹¹ član 119. Ustava Republike Hrvatske

¹² Ovim zakonima određeno je sjedište i mjesna nadležnost sudova u Hrvatskoj.

¹³ Zakon o sudovima, Narodne novine, br. 28/13, 33/15 i 82/15.

Izvor: internetska stranica Narodnih novina <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx> (datum pristupa 27.11.2015.)

¹⁴ Član 14. Zakona o sudovima

¹⁵ Izvor: internetska stranica Vrhovnog suda Republike Hrvatske <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=30> (datum pristupa 27.11.2015.)

Vrhovni sud

Osim što je Ustavom definirano da Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni, Zakon o sudovima određuje da ovaj Sud:

- osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni,
- odlučuje o redovnim pravnim lijekovima kad je to propisano posebnim zakonom,
- odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka sudova u Republici Hrvatskoj,
- rješava o sukobu nadležnosti kad je to propisano posebnim zakonom,
- razmatra aktualna pitanja sudske prakse, analizira potrebe za stručnim usavršavanjem sudaca, sudskih savjetnika i sudačkih vježbenika te obavlja druge poslove određene zakonom.¹⁶

Ustavom je propisano da predsjednika Vrhovnog suda, uz prethodno mišljenje Opće sjednice Vrhovnog suda i nadležnog odbora Hrvatskog sabora, na prijedlog predsjednika Republike bira i razrješuje Hrvatski sabor. Mandat predsjednika Vrhovnog suda je četiri godine.¹⁷ Procedura izbora predsjednika Vrhovnog suda detaljno je uređena Zakonom o sudovima. Vrhovni sud ima Kazneni i Građanski odjel. U njemu rade 42 suca, uključujući i predsjednika.¹⁸

Drugostepeni sudovi

Drugostepeni sudovi u Hrvatskoj su županijski sudovi (15 sudova) i tri visoka suda ustanovljena za područje Republike sa sjedištem u Zagrebu (Visoki trgovački sud, Visoki upravni sud i Visoki prekršajni sud).

Visoki trgovački sud - Nadležnosti Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske propisane su članom 24. Zakona o sudovima. Ovaj Sud je nadležan da:

- odlučuje o žalbama protiv odluka koje su u prvom stupnju donijeli trgovački sudovi,
- rješava sukob mjesne nadležnosti između trgovačkih sudova te odlučuje o delegaciji nadležnosti između trgovačkih sudova,
- obavlja druge poslove određene zakonom.¹⁹

Visoki upravni sud - Visoki upravni sud Republike Hrvatske je nadležan za sljedeće:

- odlučuje o žalbama protiv presuda upravnih sudova i rješenja protiv kojih je dopuštena žalba,
- odlučuje o zakonitosti općih akata,
- odlučuje o sukobu nadležnosti između upravnih sudova,
- odlučuje u drugim zakonom propisanim slučajevima.²⁰

Visoki prekršajni sud - Kao drugostepeni sud, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske :

- odlučuje o žalbama protiv odluka prekršajnih sudova i tijela državne uprave koja vode prvostupanjski prekršajni postupak te o žalbama protiv odluka drugih tijela kada je to propisano posebnim zakonom,
- rješava sukob nadležnosti između prekršajnih sudova,

¹⁶ Član 20. Zakona o sudovima

¹⁷ Član 119. Ustava Republike Hrvatske

¹⁸ Izvor: internetska stranica Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹⁹ Član 24. Zakona o sudovima

²⁰ Član 25. Zakona o sudovima

- odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka o prekršaju kada je to propisano posebnim zakonom,
- obavlja druge poslove određene zakonom.²¹

Županijski sudovi - Pored nadležnosti propisane drugim zakonima, član 19. Zakona o sudovima propisuje da županijski sudovi:

- provode istražni i javnobilježnički stegovni postupak zbog stegovnih prijestupa i odlučuju o tim prijestupima u prvom stupnju, kad je to određeno zakonom,
- odlučuju o žalbama protiv odluka u stegovnim postupcima zbog neurednosti u obavljanju poslova javnih bilježnika kad je to određeno zakonom,
- obavljaju poslove međunarodne pravne pomoći u postupcima iz svoje nadležnosti,
- obavljaju poslove međunarodne pravosudne suradnje s državama članicama Europske unije u postupcima iz svoje nadležnosti,
- provode izvršenje strane kaznene odluke,
- obavljaju i druge poslove određene zakonom.

Odnos suda višeg i nižeg stepena

Zakon o sudovima također propisuje šta je dužan uraditi viši sud i šta može tražiti od nižeg suda te da ne smije ni na koji način uticati na neovisnost i slobodu suda nižeg stepena u donošenju odluke u pojedinom predmetu, i to:

- viši sud dužan je nižem sudu ukazati na nedostatke koje je uočio prigodom odlučivanja o pravnom lijeku ili na drugi način;
- viši sud može tražiti od nižeg suda podatke u svezi s primjenom zakona, problemima koji se javljaju u suđenju, praćenju i proučavanju sudske prakse te druge podatke, a može izvršiti i neposredan nadzor nad radom tog suda i pojedinih sudaca, kao i organizirati zajedničke sastanke radi razmatranja navedenih pitanja;
- Vrhovni sud Republike Hrvatske će radi razmatranja spornih pravnih pitanja koja se odnose na drugostupanjsko sudovanje, u svrhu ujednačavanja sudske prakse, svakih šest mjeseci, a po potrebi i češće, organizirati zajednički sastanak s predsjednicima sudskih odjela svih županijskih sudova. Zaključci sa sastanka objavit će se na internetskoj stranici Vrhovnog suda Republike Hrvatske.²²

III.c Italija

Sudski sistem Italije podijeljen je na redovne građanske i krivične sudove, te na upravne, računске, vojne i porezne sudove.

Redovni prvostepeni sudovi

- Mirovne sudije (*giudici di pace*) su „počasne” ili privremene sudije (*giudici onorari*), koji imaju nadležnost u građanskim i krivičnim slučajevima manje važnosti.
- Sudovi ili tribunali (*tribunali*) razmatraju slučajeve veće važnosti.
- Nadzorni uredi za izvršavanje krivičnih sankcija (*ufficio di sorveglianza*) – su u prvom stepenu nadležni za pitanja u vezi sa izvršavanjem krivičnih sankcija (pitanja o osuđenicima, presudama itd.)
- Sudovi za maloljetnike (*tribunali per i minorenni*).

²¹ Član 26. Zakona o sudovima

²² Član 27. Zakona o sudovima

Redovni drugostepeni sudovi

Drugostepenim sudovima se ulažu žalbe na prvostepene odluke na činjeničnim osnovama i zbog primjene zakona. Ti sudovi su sljedeći:

- žalbeni sudovi (*corte d'appello*),
- nadzorni sudovi (*tribunale di sorveglianza*) – drugostepeni sudovi (i u nekim posebnim slučajevima su prvostepeni sudovi) za pitanja u vezi sa izvršavanjem krivičnih sankcija. Zajedno s nadzornim uređima nadgledaju provedbu zatvorskih i novčanih kazni i primjenu zakona koji reguliraju kazne.

Redovni trećestepeni sudovi

Vrhovni kasacioni sud odlučuje na najvišem nivou o kršenju zakona i zadnji je stepen u italijanskom sudskom sistemu.

Hijerarhija sudova u Italiji

Sudska instanca	Građanska sudska nadležnost	Krivična sudska nadležnost	Sudska nadležnost za maloljetnike	Sudska nadležnost u pogledu izvršenja krivičnih sankcija
I stepen	mirovni sudija	mirovni sudija	sud za maloljetnike	nadzorni ured za izvršavanje krivičnih sankcija/ nadzorni sud
II stepen	sud	sud	specijalizirano odjeljenje žalbenog suda	nadzorni sud
	žalbeni sud	žalbeni sud		
kršenje zakona	Vrhovni kasacioni sud	Vrhovni kasacioni sud	Vrhovni kasacioni sud	Vrhovni kasacioni sud

Vrhovni kasacioni sud

Vrhovni kasacioni sud je najviši sud u pravnom sistemu Italije. Odlučuje da li je presuda drugog suda donesena u skladu sa zakonom i rješava žalbe na odluke bilo kojeg suda u građanskim ili krivičnim predmetima, ili protiv ograničenja individualne slobode. U nekim slučajevima zahtjevi se mogu podnositi direktno tom sudu. Osnovni zakon o organizaciji sudova (*legge fondamentale sull'ordinamento giudiziario*), Zakon br. 12. od 30. januar 1941., član 65., kao glavnu funkciju Suda navodi „pravilnu primjenu zakona i njegovo jedinstveno tumačenje, jedinstvenost zakona u cijeloj zemlji i poštivanje granica između nadležnosti različitih sudova”. Jedna od njegovih glavnih uloga je osigurati jedinstvenu primjenu zakona kako bi se osigurala pravna sigurnost. Po pitanju može li se Vrhovni kasacioni sud opisati kao sud za dodatne žalbe ili sud treće instance, važeća pravila propisuju da taj sud u obzir može uzimati činjenice samo ako su one već utvrđene u ranijim postupcima te u onoj mjeri koja je potrebna kako bi se utvrdilo je li žalba Vrhovnom sudu pravno dopustiva.²³

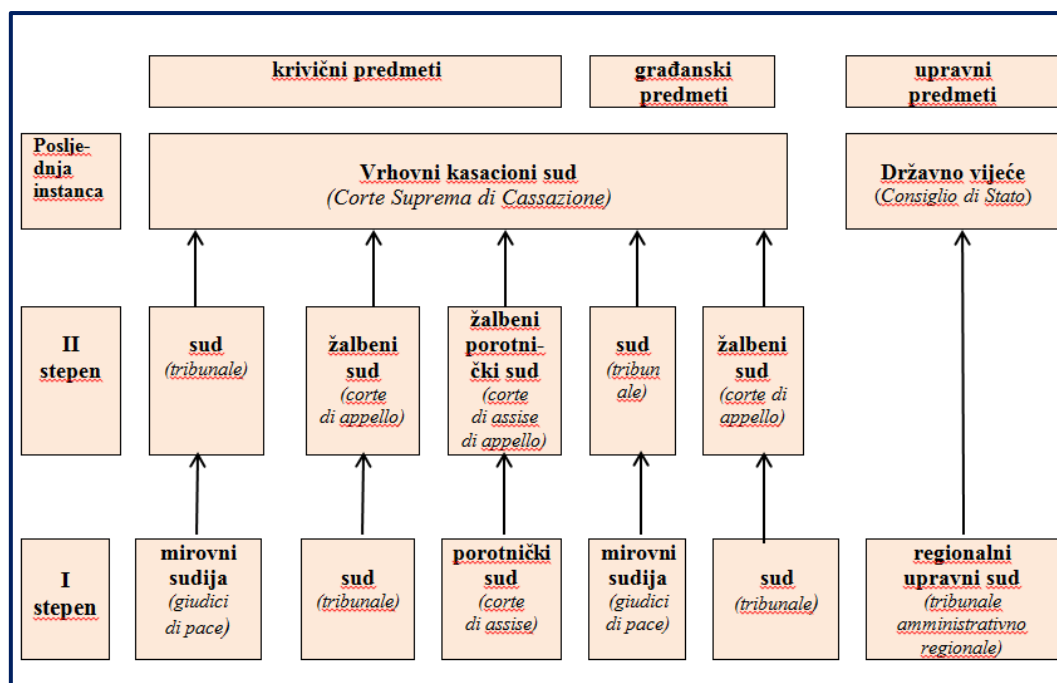
²³ Izvor: internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe
https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-it-hr.do?member=1 (datum pristupa 11.12.2015.)

Specijalizirani sudovi

Ustav Italije zabranjuje osnivanje novih „vanrednih ili posebnih” sudova. Međutim, u okviru redovnih sudova mogu se osnovati odjeli specijalizirani za određene predmete, sa sudijama tog suda kojima pomažu građani koji nisu profesionalni suci (npr. odjel za poljoprivredu).²⁴ Članom 103. Ustava dopušta se određeni broj posebnih sudova, uključujući upravne sudove, Revizorski sud i vojne sudove, koji su postojali prije nego što je Ustav stupio na snagu.

Upravni sudovi rješavaju sporove između privatnih osoba i javnih tijela koji se odnose na odluke javne uprave. Razmatraju i ispravnost upravne mjere, a ne opravdanost mjere. Žalbom upravnom sudu od suda se traži poništenje upravne mjere na temelju njezine neispravnosti zbog nedostatka nadležnosti, kršenja zakona ili zloupotrebe moći. Kao opće pravilo, ono što razlikuje nadležnost redovnih sudova od nadležnosti upravnih sudova je priroda povrede koja je predmet zahtjeva, odnosno krši li upravna mjera pravo ili samo legitimni interes. Upravni sudovi postupaju u predmetima koji uključuju legitime interese, iako postoje i druga područja u kojima imaju isključivu nadležnost. Kada su u pitanju upravni sudski predmeti, o njima u prvom stepenu odlučuju regionalni upravni sudovi (*tribunali amministrativi regionali*), a o žalbama uložanim na prvostepene odluke odlučuje Vijeće države (*Consiglio di Stato*), koje je žalbeni sud. Revizorski sud i porezni sudovi imaju nadležnost u upravnim slučajevima u posebnim područjima. Revizorski sud sastoji se od sudija i tužilaca koji su specijalizirani za računovodstvo. Istrage vrši Ured glavnog tužitelja (*Ufficio del procuratore generale*) koji se nalazi u sastavu Suda. Sud ima nezavisne regionalne odjele koji donose presude i vrše reviziju u vlastitim područjima. Revizorski sud pregledava finansijsko upravljanje i sredstva javnih uprava, donosi presude u pitanjima koja se odnose na javne račune, penzije i odgovornost javnih službenika itd. Porezni sudovi imaju nadležnost u poreznim pitanjima.²⁵

Organizacija sudova u Italiji

Prilagođeno prema internetskoj stranici
[Wikipedia](#)

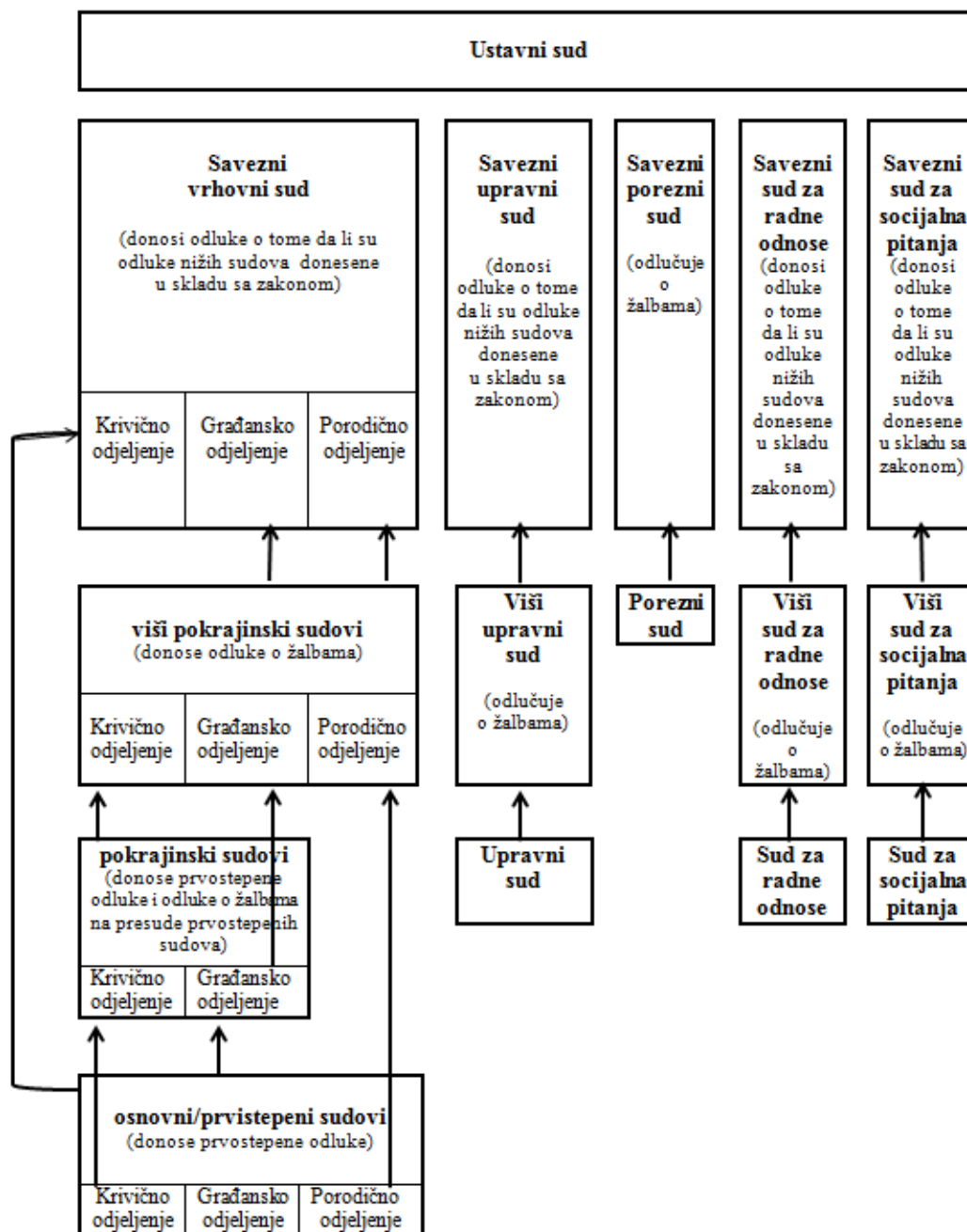
²⁴ Isto

²⁵ Specialised courts, internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe https://e-justice.europa.eu/content_specialised_courts-19-it-en-do?init=true&member=1 (datum pristupa 08.12.2015.)

III.d Njemačka

S obzirom na federalno uređenje Savezne Republike Njemačke i sudski sistem ove države je federalno strukturiran. Sudsku nadležnost obavljaju savezni sudovi i sudovi 16 saveznih pokrajina (Länder). Njemački sudski sistem je podijeljen na pet nezavisnih i specijaliziranih grana ili nadležnosti, i to na: redovne sudove, sudove za radne odnose, upravne sudove, fiskalne sudove i sudove za socijalna pitanja.²⁶

Sudski sistem u Saveznoj Republici Njemačkoj

Prilagođeno prema internetskoj stranici
[Evropske komisije za efikasnost sudstva \(CEPEJ\)](https://www.cepej.eu/)

²⁶ Organisation of justice – judicial systems. internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe
https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-en.do?member=1 (datum pristupa 08.12.2015.)

Žalbeni sistem u njemačkom sudskom sistemu je složen, i funkcionira na sljedeći način:

- Krivični predmeti: žalbe na odluke osnovnih/prvostepenih sudova se podnose pokrajinskim sudovima, pa nakon toga višim pokrajinskim sudovima; žalbe na prvostepene odluke pokrajinskih sudova podnose se samo Saveznom vrhovnom sudu.
- Građanski predmeti: žalbe na odluke osnovnih/prvostepenih sudova se podnose pokrajinskim sudovima, nema sljedeće žalbene instance; žalbe na prvostepene odluke pokrajinskih sudova podnose se višim pokrajinskim sudovima, a zatim Saveznom vrhovnom sudu.
- Porodični predmeti: žalbe na odluke osnovnih/prvostepenih sudova se podnose pokrajinskim sudovima, pa Saveznom vrhovnom sudu.²⁷

Redovni sudovi

Redovni sudovi²⁸ su nadležni za krivične i građanske predmete, bračne i porodične postupke, kao i za vanparnični postupak poput vođenja registra privrednih društava. Organizirani su u četiri nivoa:

- osnovni ili prvostepeni sudovi (*Amtsgerichte*),
- pokrajinski sudovi (*Landgerichte*),
- viši pokrajinski sudovi (*Oberlandesgerichte*), i
- Savezni vrhovni sud (najviši redovni sud).

Posljednja tri nivoa donose odluke o žalbama podnesenim na odluke nižih sudova, pa je u istraživanju, s obzirom na njegovu temu, navedeno više informacija o pokrajinskim i višim pokrajinskim sudovima, kao i Saveznom vrhovnom sudu.

Osnovni/prvostepeni sudovi

Na najnižem nivou je nekoliko stotina osnovnih/ prvostepenih sudova (*Amtsgerichte*). Oni razmatraju slučajeve koji se odnose na krivična djela manje važnosti, građanske parnice i sl.

Pokrajinski sudovi

Iznad osnovnih (prvostepenih) sudova je više od 100 pokrajinskih sudova (*Landesgerichte*), koji su podijeljeni u dva odjeljenja, jedno za značajnije građanske predmete i drugo za krivične predmete. Ova odjeljenja čine vijeća sudija koji su specijalizirani za određene vrste predmeta. Pokrajinski sudovi funkcioniraju kao žalbeni sudovi za odluke osnovnih (prvostepenih) sudova, a imaju i originalnu jurisdikciju (nadležnost da donose prvostepene odluke) u većini značajnijih građanskih i krivičnih predmeta.

Pokrajinski sudovi drugog stepena sude o građanskim predmetima u vijećima sudija. Ta vijeća obično čine po troje sudija koji razmatraju pravne lijekove protiv presuda osnovnih (prvostepenih) sudova. Osim toga, u pokrajinskim sudovima se mogu uspostaviti vijeća za privredne predmete.

²⁷ Izvor: internetska stranica Evropske komisije za efikasnost sudstva (CEPEJ)

<http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/profiles/CourtSystemGermany.pdf> (datum pristupa 10.12.2015.)

²⁸ The Judiciary. Izvor: internetska stranica <http://countrystudies.us/germany/155.htm> (datum pristupa 10.12.2015.)

U krivičnim predmetima se obično pravni lijek protiv presude osnovnog suda ulaže pokrajinskom sudu (član 312. Zakona o krivičnom postupku [StPO]), gdje ga razmatra imenovano malo krivično vijeće (*kleine Strafkammer*). Vijeće čine jedan profesionalni sudija i dvoje sudija porotnika. U slučaju pravnog lijeka protiv presude šireg vijeća osnovnog suda, učestvuje još jedan profesionalni sudija.

Viši pokrajinski sudovi

Na sljedećem nivou su viši pokrajinski sudovi (*Oberlandesgerichte*) koji prvenstveno preispituju da li su odluke nižih sudova donesene u skladu sa zakonom. (Za predmete pokrenute u osnovnim sudovima, ovo je posljednji nivo žalbe). Viši pokrajinski sudovi također imaju originalnu jurisdikciju (nadležnost da donose prvostepene odluke) u slučajevima izdaje i antiustavne aktivnosti. Kao i pokrajinski sudovi, viši pokrajinski sudovi su podijeljeni u vijeća sudija, raspoređena prema pravnoj specijalizaciji.

Savezni vrhovni sud

Na vrhu sistema redovnih sudova je Savezni vrhovni sud (*Bundesgerichtshof*) sa sjedištem u Karlsruhe-u. Ovaj sud je žalbeni sud za sve odluke viših pokrajinskih sudova i krivičnih odjeljenja pokrajinskih sudova. Savezni vrhovni sud razmatra da li su presude nižih sudova donesene u skladu sa zakonom (revizija).²⁹

Savezni vrhovni sud radi kao žalbeni sud, osim u nekoliko izuzetaka. Njegov osnovni zadatak je da obezbijedi jedinstvenu primjenu prava. Ovaj Sud se ne bavi razmatranjem činjenica, nego razmatra zakonitost presuda nižih sudova. Činjenice koje su utvrdili niži sudovi su obavezujuće za ovaj Sud, osim ako je na te činjenice uticala proceduralna greška nižeg suda koja se navodi u obrazloženju žalbe. Pred ovim Sudom se, u pravilu, ne razmatraju dokazi. Jedan od nekoliko izuzetaka od ovog pravila je Građansko vijeće X (*Civil Panel X*) Saveznog vrhovnog suda, koje je nadležno za predmete koji se odnose na patente.³⁰

Specijalizirani sudovi

Specijalizirani sudovi sude o predmetima iz pet različitih oblasti: upravno, radno, socijalno, fiskalno i patentno pravo. Kao i redovni sudovi, specijalizirani sudovi su organizirani hijerarhijski od pokrajinskih sudskih sistema do saveznog žalbenog suda.

Upravni sudovi: Pred upravnim sudovima pojedinci mogu tražiti odštetu od vlade za bilo koju štetu koja je prouzrokovana pogrešnim upravnim radnjama službenih osoba. Na primjer, građani su pokrenuli mnoge tužbe protiv vlade u pogledu lokacije i sigurnosnih standarda nuklearnih elektrana. Upravni sudovi imaju tri nivoa nadležnosti, odnosno tri stepena, i to:

- prvi stepen su pokrajinski upravni sudovi (*Verwaltungsgerichte*);
- drugi stepen su viši upravni sudovi za svaku pokrajinu (*Oberverwaltungsgericht* ili *Verwaltungsgerichtshof*); oni su primarno žalbeni sudovi, koji preispituju odluke sudova prog stepena sa zakonskog aspekta i aspekta činjenica;
- treći stepen je Savezni upravni sud (*Bundesverwaltungsgericht*); to je žalbeni sud koji, uglavnom, preispituje samo zakonitost odluka nižih sudova, odnosno da li su presude nižih sudova donesene u skladu sa zakonom (*revizija*).

²⁹ Internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-de-en.do?member=1 (datum pristupa 08.12.2015.)

³⁰ Preuzeto iz istraživanja br. 138 Istraživačkog sektora PSBiH *Pravosudne institucije i njihove nadležnosti u zemljama Evropske unije – pregled zakonskih odredbi* (2013.), str. 66 - 67

Sudovi za radne odnose: Sudovi za radne odnose također funkcioniraju na tri nivoa i razmatraju sporove vezane za uvjete rada i kolektivne ugovore, npr. u koji su uključeni sindikati i udruženja poslodavaca:

- prvi stepen su sudovi za radne odnose, kao sudovi pokrajina;
- drugi stepen su viši sudovi za radne odnose (*Landesarbeitsgerichte*), također pokrajinski sudovi, nadležni da odlučuju o žalbama na presude sudova za radne odnose;
- odluke najvišeg stepena donosi Savezni sud za radne odnose.

Sudovi za socijalna pitanja: Sudovi za socijalna pitanja donose odluke u sporovima koji se odnose na socijalnu zaštitu (penzije, osiguranje u slučaju nesreće i osiguranje u slučaju bolesti), osiguranje u slučaju nezaposlenosti i socijalno osiguranje. Sudovi za socijalna pitanja također su organizirani u tri nivoa, a najviši je Savezni sud za socijalna pitanja, kao vrhovni sud, koji odlučuje o pravnim lijekovima uložnim protiv odluka zbog pogrešne upotrebe prava, odnosno razmatra da li su presude nižih sudova donesene u skladu sa zakonom (revizija).

Finansijski sudovi: Finansijski, fiskalni ili porezni sudovi razmatraju samo predmete koji se odnose na poreze i carine. Ovi sudovi djeluju u dva nivoa – finansijski sudovi prvog stepena i drugostepeni Savezni porezni sud (*Bundesfinanzhof*) - vrhovni sud koji odlučuje o pravnim lijekovima uložnim protiv odluka zbog pogrešne upotrebe prava, odnosno da li su presude nižeg suda donesene u skladu sa zakonom (revizija).

III.e Slovenija

Ustav Republike Slovenije propisuje da se uređenje i nadležnost sudova određuje zakonom. Prema Ustavu nije dozvoljeno osnivati vanredne sudove, niti vojne sudove u vrijeme mira.³¹ Zakon o sudovima³² detaljno propisuje uređenje i nadležnosti sudova u Sloveniji, kao i ostala pitanja koja su važna za funkcioniranje sudstva u cijeloj državi. Jedinstveni pravosudni sistem Republike Slovenije³³ čine sudovi opće nadležnosti i specijalizirani sudovi (koji imaju jurisdikciju samo u oblasti radnog i socijalnog prava te upravnog prava).

Sud višeg stepena može od suda nižeg stepena na svom području zahtijevati podatke u vezi s primjenom zakona, podatke o problemima koji se pojavljuju na suđenju i druge podatke potrebne za razmatranje pojedinih pitanja koja se pojavljuju u njihovom radu. U pogledu toga, sud višeg stepena može i pregledati rad suda nižeg stepena na svojom području. U okviru obavljanja navedenih zadataka predsjednik suda višeg stepena, a u posebnim slučajevima i predsjednik suda u kojem se predmet razmatra, može zahtijevati podatke u vezi s primjenom zakona i pregledati spise predmeta o kojima je već donesena pravomoćna odluka, a u drugima samo iznimno, ako je to potrebno zbog provođenja nadležnosti po Zakonu o sudovima.³⁴

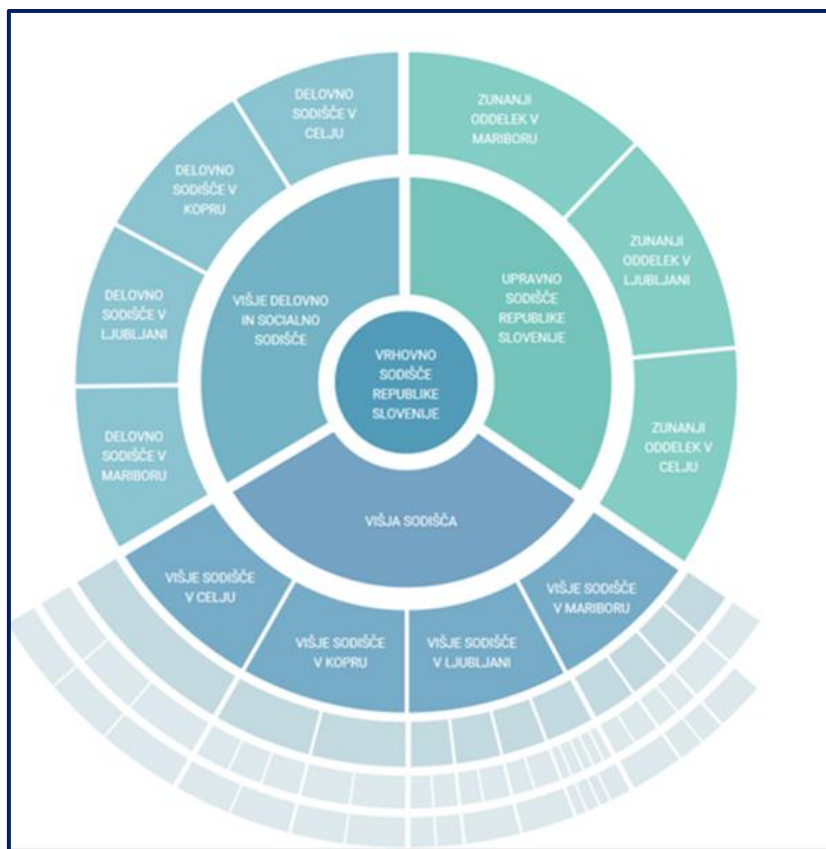
³¹ Član 126. Ustava Republike Slovenije

³² Zakon o sudovima, Uradni list RS, br. 94/07 – službeni prečišćeni tekst, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13 i 17/15. Izvor: internetska stranica Pravno-informacijskog sistema Republike Slovenije <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO332> (datum pristupa 08.12.2015.)

³³ Izvor: internetska stranica pravosuda Republike Slovenije http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/ (datum pristupa 08.12.2015.)

³⁴ Član 12. Zakona o sudovima

Organizacija sudova u Republici Sloveniji

Izvor: internetska stranice
[Ministarstva za pravosuđe Republike Slovenije](#)

Sudovi opće nadležnosti:

Postoje četiri nivoa sudova opće nadležnosti:

- 44 lokalna suda (*okrajna sodišča*),
- 11 okružnih sudova (*okrožna sodišča*),
- 4 viša suda,
- Vrhovni sud Republike Slovenije (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*).

Prvostepeni sudovi

Lokalni sudovi su sudovi prvog stepena i imaju nadležnost u krivičnim djelima manjeg značaja; građanskim predmetima koji se odnose na zahtjeve za odštetu ili na imovinska prava do određene vrijednosti; svim građanskim predmetima koji se tiču ometanja posjeda, najma, zakupa ili stanarskih odnosa, vođenja zemljišnih knjiga itd.

Okružni sudovi su također sudovi prvog stepena. Imaju nadležnost u krivičnim i građanskim predmetima koji nisu u nadležnosti lokalnih sudova; provode istrage ili istražne radnje koje se odnose na krivična djela iz njihove nadležnosti; te imaju nadležnost za maloljetnička krivična djela; izvršavanje krivičnih sankcija; porodične sporove, osim sporova izdržavanja; potvrđivanje presuda inozemnih sudova; privredne sporove, bankrot, prisilna poravnanja i likvidaciju; predmete autorskih i intelektualnih prava itd.

Drugostepeni sudovi

Viši sudovi imaju apelacionu nadležnost. Osim što odlučuju o žalbama uložnim protiv odluka lokalnih i okružnih sudova sa njihovog područja, nadležni su također da donose odluke u sporovima o nadležnosti između lokalnih i okružnih sudova. Obavljaju i druge poslove propisane zakonom. U Sloveniji postoje četiri viša suda opće nadležnosti (Celje, Kopar, Ljubljana, Maribor), a u njih se ubrajaju i specijalizirani viši sudovi za upravno te radno i socijalno pravo.

Viši sud sudi, odnosno odlučuje u vijeću koje čine jedan sudija kao predsjednik vijeća, sudija-izvjestilac i sudija-član vijeća o žalbama uložnim protiv odluka lokalnih i okružnih sudova i o sporovima o nadležnosti između lokalnih i okružnih sudova, ako zakon ne propisuje da sudi, odnosno odlučuje sudija pojedinac.

Odluke u drugom stepenu donose i Vrhovni sud, kao i Viši radni i socijalni sud u Ljubljani.

Vrhovni sud

Prema Ustavu Republike³⁵ i Zakonu o sudovima, Vrhovni sud Republike Slovenije je najviši sud u državi, koji donosi odluke o redovnim i vanrednim pravnim lijekovima te obavlja druge poslove koje određuje zakon. Vrhovni sud se nalazi u Ljubljani i u skladu sa članom 106. Zakona o sudovima nadležan je za:

- suđenje, odnosno odlučivanje u prvom stepenu u upravnim i računskim upravnim sporovima, osim u predmetima za koje zakon određuje nadležnost drugog suda prvog stepena;
- suđenja u drugom stepenu o žalbama protiv odluka sudova prvog stepena u predmetima iz prethodne tačke te o žalbama protiv odluka sudova prvog stepena koje propisuje zakon;
- suđenja u trećem stepenu o redovnim pravnim lijekovima protiv odluka sudova drugog stepena;
- odlučivanje o vanrednim pravnim lijekovima protiv odluka sudova, osim u slučajevima kada je za odlučivanje o pravnom lijeku nadležan drugi sud;
- odlučivanje u sporovima o nadležnosti među nižim sudovima, osim u slučajevima kada zakon određuje da je za odlučivanje o takvom sporu nadležan drugi sud;
- odlučivanje o prijenosu nadležnosti u slučajevima koje propisuje zakon;
- obavljanje drugih poslova propisanih zakonom.

Vrhovni sud vodi evidenciju sudske prakse sudova Republike Slovenije i prati sudsku praksu međunarodnih sudova.³⁶ Vodi i brigu o jedinstvenoj sudskoj praksi. Svake godine javno objavljuje izvještaj o svom radu u prethodnoj godini.³⁷

Opća sjednica Vrhovnog suda:

- donosi načelna pravna mišljenja o pitanjima koja su značajna za jedinstvenu primjenu zakona;
- donosi pravna mišljenja o pitanjima sudske prakse;
- odlučuje o inicijativama za donošenje ili izmjenu zakona;

³⁵ Član 127. Ustava Republike Slovenije

³⁶ Član 108. Zakona o sudovima

³⁷ Član 109. Zakona o sudovima

- određuje način praćenja sudske prakse u sudovima;
- obavlja druge poslove iz nadležnosti Vrhovnog suda, ako je tako propisano zakonom.

Pravna mišljenja donesena na općoj sjednici su obavezna za vijeća Vrhovnog suda i mogu se mijenjati samo na novoj općoj sjednici.³⁸

Opću sjednicu čine sve sudije Vrhovnog suda. Opća sjednica donosi važeće odluke ako je prisutno najmanje dvije trećine sudija. Odluka je usvojena ako za nju glasa većina svih sudija Vrhovnog suda i većina sudija odjeljenja kojem je radno područje suđenje razmatranog pitanja. Opću sjednicu saziva predsjednik Vrhovnog suda. Vođenje i način rada opće sjednice uređuje poslovnik, koji je usvojen ako za njega glasa najmanje dvije trećine sudija Vrhovnog suda. Poslovnik se objavljuje u Službenom listu Republike Slovenije. Donošenje i mijenjanje načelnog pravnog mišljenja, odnosno pravnog mišljenja može predložiti odjeljenje Vrhovnog suda u kojem je radno područje suđenje pitanja na koje se odnosi načelno pravno mišljenje, odnosno pravno mišljenje. Prijedlog donosi odjeljenje većinom glasova sudija tog odjela.³⁹

Specijalizirani sudovi

U Sloveniji postoje i četiri specijalizirana prvostepena suda. Nadležni su za odlučivanje o radnim sporovima, a jedan od njih i za odlučivanje o sporovima iz oblasti socijalnog osiguranja. Radni sudovi imaju zajednički apelacioni sud – Viši radni i socijalni sud u Ljubljani.

Viši radni i socijalni sud

Viši radni i socijalni sud donosi odluke o žalbama protiv odluka radnih sudova i socijalnog suda prvog stepena. Vrhovni sud Republike Slovenije odlučuje o žalbama i revizijama protiv odluka Višeg radnog i socijalnog suda. Viši radni i socijalni sud odlučuje u vijeću od troje sudija i ima sjedište u Ljubljani.

Upravni sud Republike Slovenije

Upravni sud Republike Slovenije pruža sudsku zaštitu u upravnim predmetima i ima status višeg suda. Nadležan je za odlučivanje u upravnom sporu na način i po postupku koji je propisan Zakonom o upravnom postupku. U upravnom sporu se utvrđuje sudska zaštita prava i pravnih interesa pojedinaca i organizacija nasuprot odluka i djelovanja državnih organa, organa lokalnih vlasti i nosilaca javnih ovlaštenja u skladu sa zakonom. O žalbama i reviziji protiv prvostepenih odluka u upravnom sporu odlučuje Vrhovni sud Republike Slovenije. Sjedište Upravnog suda je u Ljubljani.

III.f Španija

U smislu savremenih pravnih sistema španski sistem⁴⁰ slijedi tzv. kontinentalni model, a jedna od njegovih osnovnih karakteristika je hijerarhijska organizacija sudova sa sistemom žalbi, odnosno dvostepeni sudski sistem.

³⁸ Član 110. Zakona o sudovima

³⁹ Član 111. Zakona o sudovima

⁴⁰ Izvor: internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe

https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-es-hr.do?member=1

http://ec.europa.eu/civiljustice/jurisdiction_courts/jurisdiction_courts_en.htm (datum pristupa 18.12.2015.)

Vrste sudova – kratak opis

Ustavom Španije iz 1978. utvrđeno je da je Španija socijalna i demokratska pravna država koja svojim pravnim sistemom brani najviše vrijednosti slobode, pravde, jednakosti i političkog pluralizma. Ustav se temelji na nedjeljivom jedinstvu španskog naroda, zajedničkoj i nedjeljivoj domovini svih Španaca, a u njemu se priznaje i garantira pravo na autonomiju narodnosti i regija od kojih se Španija sastoji te solidarnost među njima. Glava VI. Ustava odnosi se na pravosuđe, a u članu 117. navodi se da je načelo jedinstva sudske vlasti temelj za organizaciju i djelovanje sudova. Sva ta načela su temelj organizacije sudova u Španiji te se odražavaju u postojanju jedinstvenog pravosuđa koje je sastavljeno od redovnih sudova. Postoje mnogi sudovi među kojima se posao dijeli prema kriterijima za određivanje nadležnosti – predmetu, iznosu, osobi, funkciji ili regiji – s obzirom na to da jedinstvo sudske vlasti ne isključuje postojanje različitih sudova s različitim područjima nadležnosti.

Redovni sudovi su, u skladu s članom 122. Ustava, uređeni Organskim zakonom o pravosuđu. Treba razlikovati tri osnovna aspekta:

- teritorijalni aspekt;
- odlučuje li sudija pojedinac ili vijeće sudija;
- nadležnost.

Teritorijalni aspekt

U skladu s obrazloženjem Organskog zakona 6/1985 od 1. jula 1985. o pravosuđu, država je za potrebe pravosuđa podijeljena teritorijalno, i to na općine, okruge (*partidos*), pokrajine i autonomne zajednice i za njih su nadležni:

- mirovne sudije (*Juzgados de Paz*),
- prvostepeni istražni sudovi (*Juzgados de Primera Instancia e Instrucción*),
- upravni sudovi (*Juzgados de lo Contencioso-Administrativo*),
- radni sudovi (*Juzgado de lo Social*),
- sudovi odgovorni za dobrobit i nadzor zatvorenika (*Juzgados de Vigilancia Penitenciaria*),
- sudovi za maloljetnike (*Juzgados de Menores*),
- pokrajinski sudovi (*Audiencias Provinciales*) te
- visoki sudovi autonomnih zajednica (*Tribunales Superiores de Justicia*).

Sudsku nadležnost na području cijele države imaju:

- Nacionalni krivični i upravni sud (*Audiencia Nacional*),
- Vrhovni sud (*Tribunal Supremo*),
- centralni istražni sudovi (*Juzgados Centrales de Instrucción*) i
- centralni upravni sudovi (*Juzgados Centrales de lo Contencioso-administrativo*).

U pravilu, pravna radnja počinje na prvostepenom sudu, a žalbe i kontra-žalbe se podnose višim sudovima.

Organizacija sudova u Španiji

Ustavni sud <i>(Tribunal Constitucional)</i>			
Vrhovni sud <i>(Tribunal Supremo)</i>			
visoki sudovi autonomnih zajednica <i>Tribunal Superior de Justicia de las Comunidades Autónomas</i> (17)		Nacionalni sud <i>(Audiencia Nacional)</i>	
pokrajinski sudovi <i>(Audiencia Provincial)</i> – porota (50)			
sudovi u kojima sude sudije pojedinci			
prvostepeni sudovi (591) prekršajni sudovi (453) mješoviti - građanski i krivični (1065)			
građanski sudovi	krivični sudovi	upravni sudovi	radni sudovi
porodični (97) hipotekami (2) starateljstvo (13) javni registri (26) privredni (40)	krivični sudovi (327) krivično izvršenje (15) nasilje nad ženama (92) sudovi za nadzor zatvora (44) maloljetnički zatvori (81)	upravni sudovi (229)	radni sudovi (326) radno izvršenje (4)

*Prilagođeno prema internetskoj stranici
[Evropske komisije za efikasnost sudstva \(CEPEJ\)](#)*

Mirovne sudije (*Juzgados de Paz*) funkcioniraju u malim zajednicama koje nemaju sudove prvog stepena i istražne sudove. Razmatraju građanske predmete od manjeg značaja.

Prvostepeni sudovi (*Juzgados de Primera Instancia*) razmatraju građanske predmete za koje zakonom nije propisano da budu razmatrani na nekom drugom sudu. Odlučuju i o žalbama u krivičnim predmetima protiv presuda koje su donijele mirovne sudije.

Prvostepeni istražni sudovi (*Juzgados de Primera Instancia e Instrucción*) istražuju i pripremaju krivične predmete o kojima se sudi na drugim sudovima - pokrajinskim sudovima ili krivičnim sudovima. Odlučuje o žalbama u krivičnim predmetima protiv presuda koje su donijele mirovne sudije. U građanskim predmetima, žalba pokrajinskom sudu ne isključuje mogućnost privremenog izvršenja presuda koje je donio prvostepeni sud.

Krivični sudovi (*Juzgados de lo Penal*) sude o predmetima koje su pripremili i istražili sudovi prvog stepena. Maksimalna zatvorska kazna za krivična djela u ovim predmetima je do pet godina.

Pokrajinski sudovi (*Audiencia Provincial*) odlučuju o građanskim i krivičnim predmetima za koje je propisana kazna zatvora više od pet godina. Također odlučuju o žalbama protiv kazni i odluka koje su donijeli niži sudovi: istražni sudovi, krivični sudovi, prvostepeni sudovi, sudovi nadležni za dobrobit i nadzor zatvorenika i sudovi za maloljetnike.

Visoki sud autonomne zajednice (*Tribunal Superior de Justicia de las Comunidades Autónomas*) je najviša instanca u jednoj autonomnoj zajednici Španije. Podijeljen je na 4 vijeća: građansko, krivično, upravno i radno vijeće.

Nacionalni sud (*Audiencia Nacional*) ima sjedište u Madridu i nadležnost na teritoriji cijele države, sa sljedećim vijećima:

- Krivično vijeće razmatra predmete koji uključuju krivična djela počinjena protiv kraljevske porodice, visokih zvaničnika Vlade, ozbiljnu trgovinu drogom, krivotvorenje i krivična djela počinjena izvan teritorije Španije, a koja se gone u Španiji. Također odlučuje o zahtjevima o ekstradiciji i evropskom uhidbenom nalogu. Odlučuje i o žalbama uložnim na kazne koje su donijeli centralni krivični sudovi, centralni istražni sudovi i Centralni sud za maloljetnike.
- Upravno vijeće odlučuje o žalbama uložnim na odluke koje su donijela ministarstva i sekretarijati države Španije.
- Socijalno vijeće odlučuje o posebnim predmetima kojima se osporavaju kolektivni ugovori i kolektivnim radnim sporovima.

Unutar Nacionalnog suda, centralni istražni sudovi (*Juzgados Centrales de Instrucción*) istražuju i pripremaju predmete koji će biti razmatrani na Centralnom krivičnom sudu ili na Nacionalnom sudu. Centralni krivični sudovi (*Juzgados Centrales de lo Penal*) sude u predmetima koji se odnose na krivična djela za koja kazna ne prelazi pet godina zatvora.

Vrhovni sud (*Tribunal Supremo*) je najviši sud u španskom pravosudnom sistemu i najviši tumač zakona u Španiji. Sjedište mu je u Madridu i ima nadležnost na teritoriji cijele države. Podijeljen je na pet vijeća (građansko, krivično, socijalo, vojno i upravno) i odlučuje o žalbama za poništenje ili reviziju presuda koje su izrekli Nacionalni sud ili visoki sudovi autonomnih zajednica. Također odlučuje o građanskim ili krivičnim predmetima u prvom stepenu protiv predsjednika Vlade, ministara, članova parlamenta itd.

IV. Sudski sistem u državama nečlanicama EU

IV.a Crna Gora

Ustavom Crne Gore je definirano da je sud samostalan i nezavisan, kao i da sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora. Također je navedeno da je zabranjeno osnivanje prijekih i vanrednih sudova te da je Vrhovni sud najviši sud u Crnoj Gori, koji obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova i vrši druge poslove propisane zakonom.⁴¹

Zakonom o sudovima⁴² uređeni su osnivanje, organizacija i nadležnost sudova. Prema odredbama novog Zakona, koji je donesen početkom 2015. godine, u Crnoj Gori djeluju sljedeći sudovi:

- sud za prekršaje,
- Viši sud za prekršaje Crne Gore,
- osnovni sud,
- viši sud,

⁴¹ Član 118. i član 124. Ustava Crne Gore. Izvor: internetska stranica Službenog lista Crne Gore https://www.google.ba/search?q=slu%C5%BEbeni+list+crne+gore+ustav&oq=slu%C5%BEbeni+list+crne+gore+ustav&aqs=chrome..69i57j69i60.1562j0j8&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8 (datum pristupa 01.12.2015.)

⁴² Zakon o sudovima, Službeni list Crne Gore, br. 11/2015

- Privredni sud Crne Gore,
- Upravni sud Crne Gore,
- Apelacioni sud Crne Gore,
- Vrhovni sud Crne Gore.⁴³

Vrhovni sud

Ustav Crne Gore i Zakon o sudovima posebnu pažnju posvećuju Vrhovnom sudu, najvišem sudu u Crnoj Gori. Ustav određuje poziciju Vrhovnog suda na sljedeći način: Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori. Obezbjeduje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova i vrši druge poslove propisane zakonom. Predsjednika Vrhovnog suda bira i razrješava Sudski savjet dvotrećinskom većinom, na predlog Opšte sjednice Vrhovnog suda. Predsjednik Vrhovnog suda bira se na pet godina. Isto lice može biti birano za predsjednika Vrhovnog suda najviše dva puta.⁴⁴

Zakonom o sudovima, pored ostalog, propisane su nadležnosti Vrhovnog suda, odlučivanje u opštoj i proširenoj sjednici i zauzimanje načelnog pravnog stava. Prema odredbama ovog Zakona, Vrhovni sud:

- 1) odlučuje u trećem stepenu kad je to zakonom propisano;
- 2) odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima protiv odluka sudova u Crnoj Gori;
- 3) odlučuje po pravnim sredstvima protiv odluka svoga vijeća kad je to zakonom propisano;
- 4) odlučuje o prenošenju mjesne nadležnosti kad je očigledno da će drugi stvarno nadležni sud lakše sprovesti postupak ili iz drugih važnih razloga;
- 5) određuje mjesno nadležni sud kad nije isključena nadležnost sudova u Crnoj Gori i kad se na osnovu pravila o mjesnoj nadležnosti ne može pouzdano odrediti koji je sud u određenoj pravnoj stvari mjesno nadležan;
- 6) rješava sukob nadležnosti između sudova raznih vrsta na teritoriji Crne Gore, osim kad je za rješavanje sukoba nadležnosti propisana nadležnost drugog suda;
- 7) vrši i druge poslove propisane zakonom.

O prenošenju mjesne nadležnosti, o određivanju mjesno nadležnog suda i o sukobu nadležnosti, Vrhovni sud odlučuje van rasprave, u vijeću od troje sudija.⁴⁵

Vrhovni sud u Opštoj sjednici:

- 1) utvrđuje načelne pravne stavove;
- 2) razmatra pitanja u vezi sa radom sudova, primjenom zakona i drugih propisa i vršenjem sudske vlasti o čemu, kad ocijeni za potrebno, obavještava Skupštinu Crne Gore;
- 3) donosi poslovnik o radu Opšte sjednice Vrhovnog suda;
- 4) predlaže kandidata za izbor predsjednika Vrhovnog suda, daje predlog za utvrđivanje prestanka funkcije, disciplinske odgovornosti i razrješavanja predsjednika Vrhovnog suda i daje mišljenje o kandidatima za sudije Vrhovnog suda;
- 5) vrši i druge poslove propisane zakonom.⁴⁶

Načelni pravni stav se zauzima o spornim pravnim pitanjima koja nastaju u sudskoj praksi radi obezbjeđivanja jedinstvene primjene zakona od strane sudova. Načelni pravni stav može

⁴³ Član 8. Zakona o sudovima

⁴⁴ Član 124. Ustava Crne Gore

⁴⁵ Član 24. Zakona o sudovima

⁴⁶ Član 25. Zakona o sudovima

se zauzeti po službenoj dužnosti ili na zahtjev suda. Način vođenja evidencije i objavljivanja načelnih pravnih stavova utvrđuje se poslovnikom o radu Opšte sjednice Vrhovnog suda.⁴⁷

Proširenu sjednicu Vrhovnog suda čini Opšta sjednica Vrhovnog suda i predsjednici Apelacionog suda, Upravnog suda, Privrednog suda i viših sudova. Proširena sjednica Vrhovnog suda vrši poslove propisane zakonom.⁴⁸

Ostali crnogorski drugostepeni sudovi

Sudovi koji odlučuju o žalbama protiv odluka nižih sudova u Crnoj Gori su Viši sud za prekršaje i Apelacioni sud te dva viša suda.

Viši sud za prekršaje odlučuje po žalbama izjavljenim protiv odluka sudova za prekršaje, odlučuje o sukobu nadležnosti između sudova za prekršaje i vrši i druge poslove propisane zakonom. Viši sud za prekršaje osniva se za teritoriju Crne Gore sa sjedištem u Podgorici.⁴⁹

Apelacioni sud ima sljedeće nadležnosti:

- 1) odlučuje o žalbama protiv prvostepenih odluka viših sudova, kao i o žalbama protiv odluka Privrednog suda;
- 2) rješava sukob nadležnosti između:
 - osnovnih sudova s područja različitih viših sudova,
 - osnovnih i viših sudova,
 - viših sudova;
- 3) vrši i druge poslove propisane zakonom.

Apelacioni sud se osniva za teritoriju Crne Gore, sa sjedištem u Podgorici.⁵⁰

Viši sudovi - U Crnoj Gori djeluju dva viša suda: Viši sud u Bijelom Polju - za područja osnovnih sudova u Bijelom Polju, Beranama, Žabljaku, Kolašinu, Plavu, Pljevljima i Rožajama; i Viši sud u Podgorici - za područja osnovnih sudova u Podgorici, Baru, Danilovgradu, Kotoru, Nikšiću, Ulcinju, Herceg Novom i Cetinju.⁵¹ Viši sudovi imaju nadležnost da sude i u prvom i u drugom stepenu.

Nadležnost višeg suda u prvom stepenu je sljedeća:

- sudi u prvom stepenu u krivičnom postupku za krivična djela za koja je, kao glavna kazna, propisana kazna zatvora preko deset godina bez obzira na svojstva, zanimanje i položaj lica prema kome se postupak vodi i bez obzira na to da li je djelo izvršeno u mirnodopskim uslovima, za vrijeme vanrednog stanja, neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja i za krivična djela:
 - ubistvo na mah,
 - silovanje,
 - ugrožavanje bezbjednosti vazdušnog saobraćaja,
 - neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga,
 - pozivanje na nasilnu promjenu ustavnog uređenja,
 - odavanje tajnih podataka,
 - izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti,
 - povreda teritorijalnog suvereniteta,
 - udruživanje radi protivustavne djelatnosti,

⁴⁷ Član 26. Zakona o sudovima

⁴⁸ Član 27. Zakona o sudovima

⁴⁹ Član 11. i 12. Zakona o sudovima

⁵⁰ Članovi 20. i 19. Zakona o sudovima

⁵¹ Član 15. Zakona o sudovima

- pripremanje djela protiv ustavnog uređenja i bezbjednosti Crne Gore,
- protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom;
- sudi u prvom stepenu za krivična djela za koja je posebnim zakonom propisana nadležnost višeg suda.⁵²

Drugostepena i ostale nadležnosti višeg suda

Viši sud je nadležan da:

- u drugom stepenu odlučuje o žalbama protiv odluka osnovnih sudova;
- sprovodi postupak utvrđivanja pretpostavki povodom zahtjeva za izdavanje (*izručenje*) okrivljenih i osuđenih lica i postupak priznanja i izvršavanja stranih sudskih odluka u krivičnim stvarima;
- rješava sukob nadležnosti između osnovnih sudova na svom području;
- odlučuje o zahtjevu za brisanje osude na osnovu sudske odluke i po molbi za prestanak mjera bezbjednosti ili za prestanak pravnih posljedica osude koja se odnosi na zabranu sticanja određenog prava, ako je osudu ili mjeru izrekao;
- vrši poslove međunarodne krivično-pravne pomoći u krivičnim stvarima po zamolnicama za saslušanje lica, sprovođenje posebnih dokaznih radnji, kao i drugim oblicima međunarodne krivično-pravne pomoći;
- vrši druge poslove propisane zakonom.⁵³

Suđenje za organizovani kriminal i visoku korupciju

Nezavisno od pravila o mjesnoj nadležnosti, Viši sud u Podgorici sudi u krivičnom postupku za krivična djela, i to:

- 1) organizovanog kriminala, bez obzira na visinu propisane kazne;
 - 2) visoke korupcije:
- a) ako je javni funkcioner izvršio sljedeća krivična djela:
- zloupotreba službenog položaja,
 - prevara u službi,
 - protivzakoniti uticaj,
 - navođenje na protivzakoniti uticaj,
 - primanje mita,
 - davanje mita;
- b) ako je pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od četrdeset hiljada eura izvršenjem sljedećih krivičnih djela:
- zloupotreba položaja u privrednom poslovanju,
 - zloupotreba ovlašćenja u privredi;
- 3) pranje novca;
 - 4) terorizma; i
 - 5) ratnih zločina.

Za suđenje za navedena krivična djela u Višem sudu u Podgorici osniva se specijalno odjeljenje.⁵⁴

⁵² Član 16. st. 1. i 2. Zakona o sudovima

⁵³ Član 16. st. 3. – 8. Zakona o sudovima

⁵⁴ Član 16. st. 2. Zakona o sudovima

IV.b Srbija

Ustav i relevantni zakoni propisuju uređenje pravosudnog sistema u Republici Srbiji, kao i minimum sudske zaštite i dvostепенost u sudskom odlučivanju. „Ustavom Republike Srbije, u delu o ljudskim i manjinskim pravima, proklamovano je da svako ima pravo na sudsku zaštitu, ako mu je povređeno ili uskraćeno neko ljudsko ili manjinsko pravo zajemčeno Ustavom, kao i pravo na uklanjanje posledica koje su tom povredom nastale. Pored toga, proklamovano je i da svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu. Time je bez posebnog naglašavanja određen minimum sudske zaštite i dvostепенost u odlučivanju.“⁵⁵

Pitanja koja se odnose na pravosuđe obuhvaćena su Poglavljem 7. Ustava Republike.⁵⁶ Sudska vlast u Srbiji pripada sudovima opšte i posebne nadležnosti, prema članu 143. Ustava. Također je precizirano da se ne mogu osnivati privremeni, priječni ili vanredni sudovi te da je Vrhovni kasacioni sud najviši sud u Republici Srbiji. Međutim, Ustav se nije posebno bavio nadležnošću i sastavom sudova, već je ovim članom definirano da se osnivanje, organizacija, nadležnost, uređenje i sastav sudova uređuju zakonom.

Najvažniji zakoni kojima je propisana nadležnost, uređenje i sastav sudova, kao i ostala pitanja važna za funkcioniranje sudstva u Srbiji su sljedeći:

- Zakon o uređenju sudova,⁵⁷
- Zakon o sjedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava,⁵⁸
- Zakon o sudijama.⁵⁹

„Nadležnost sudova, uglavnom stvarna nadležnost, uređena je prvenstveno Zakonom o uređenju sudova, a stvarna i mesna i procesnim zakonima. Prema stvarnoj nadležnosti napravljena je razlika u okviru sudova opšte nadležnosti na osnovne, više, apelacione i Vrhovni kasacioni sud, a u okviru sudova posebne nadležnosti na privredne i Privredni apelacioni, prekršajni i Prekršajni apelacioni i Upravni sud. Zakonom o uređenju sudova propisano je da u određenim vrstama pravnih stvari postupaju samo određeni sud. Preciziranje suda koji postupaju i u određenim vrstama pravnih stvari u kojima ne postupaju drugi stvarno nadležni sudovi učinjeno je u Zakonu o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava.“⁶⁰

Organizacija sudova u Srbiji

Zakon o uređenju sudova⁶¹ propisuje da je Vrhovni kasacioni sud najviši sud u Srbiji, te da postoje još tri suda na nivou Republike, odnosno ti sudovi su republičkog ranga i sa sjedištem u Beogradu: Privredni apelacioni sud, Prekršajni apelacioni sud i Upravni sud.

Vrhovni kasacioni sud je neposredno viši sud za Privredni apelacioni sud, Prekršajni apelacioni sud, Upravni sud i apelacioni sud. Apelacioni sud je neposredno viši sud za viši

⁵⁵ Izvor: internetska stranica Visokog kasacionog suda Republike Srbije <http://www.vk.sud.rs/sr-lat/ustavne-i-zakonske-odredbe-0> (datum pristupa 26.11.2015.)

⁵⁶ članovi od 142. do 165. Ustava Republike Srbije

⁵⁷ Zakon o uređenju sudova, Službeni glasnik RS, br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011, 78/2011, 101/2011 i 101/2013

⁵⁸ Zakon o sjedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava, Službeni glasnik RS, br. 101/2013

⁵⁹ Zakon o sudijama, Službeni glasnik RS, br. 116/2008, 58/2009, 104/2009, 101/20, 8/2012, 121/2012, 124/2012, 101/2013, 111/2014 i 117/2014

⁶⁰ Izvor: internetska stranica Visokog kasacionog suda Republike Srbije <http://www.vk.sud.rs/sr-lat/ustavne-i-zakonske-odredbe-0>

⁶¹ Izvor: internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-872.html?SearchText=Zakon+o+ure%C4%91enju+sudova> (datum pristupa 26.11.2015.)

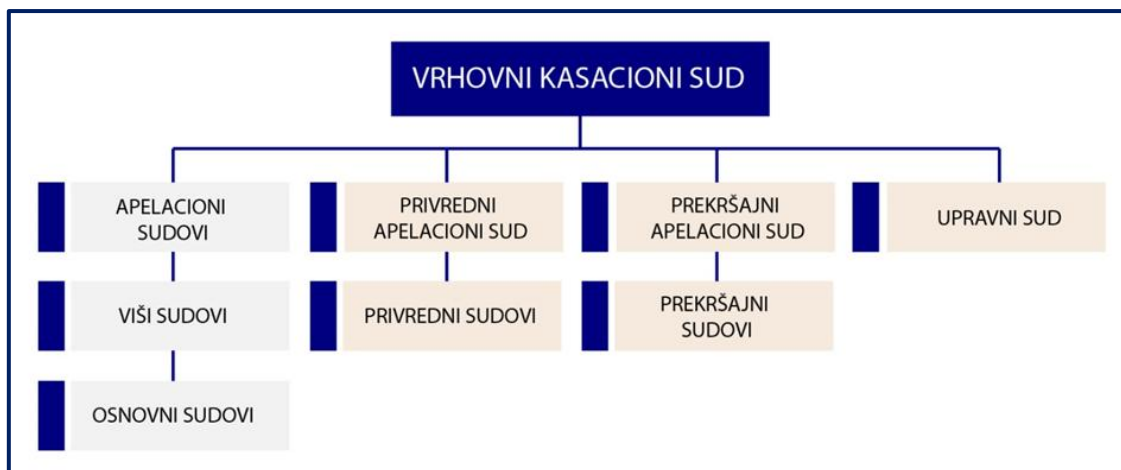
Zakon o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011, 78/2011, 101/2011, 101/2013),

sud i osnovni sud. Privredni apelacioni sud je neposredno viši sud za privredni sud, a Prekršajni apelacioni sud je neposredno viši sud za prekršajni sud. Viši sud je neposredno viši sud za osnovni sud, kada je to određeno Zakonom o uređenju sudova.

Prema podacima dostupnim na internetskoj stranici Vrhovnog kasacionog suda, u Srbiji od 1. januara 2014. godine postoji ukupno 159 sudova, od kojih kao prvostepeni postupa 66 osnovnih sudova, 25 viših, 16 privrednih, 44 prekršajna suda i Upravni sud.

Po žalbama postupaju 4 apelaciona suda, Privredni apelacioni sud i Prekršajni apelacioni sud i, u Zakonom predviđenim slučajevima, viši sudovi.

Organizacija sudova u Republici Srbiji

Izvor: internetska stranica
[Visokog kasacionog suda Republike Srbije](http://www.vk.sud.rs)

Nadležnost sudova koji donose odluke o uložnim žalbama

U ovom dijelu⁶² navest ćemo nadležnost Vrhovnog kasacionog suda i onih sudova koji postupaju po žalbama (apelacioni sudovi, Privredni apelacioni sud i Prekršajni apelacioni sud).

Vrhovni kasacioni sud ima dva osnovna pravca djelovanja - u suđenju i izvan suđenja.

Nadležan je da odlučuje u suđenju:

- vanrednim pravnim sredstvima izjavljenim na odluke sudova Republike Srbije i u drugim stvarima određenim zakonom,
- sukobu nadležnosti između sudova, ako za odlučivanje nije nadležan drugi sud,
- prenošenju nadležnosti radi lakšeg vođenja postupka ili drugih važnih razloga.⁶³

Nadležnost Vrhovnog kasacionog suda izvan suđenja je sljedeća:

- obezbeđuje jedinstvenu sudsku primjenu prava i jednakost stranaka u sudskim postupcima,
- razmatra primjenu zakona i drugih propisa i rad sudova,
- imenuje sudije Ustavnog suda,
- daje mišljenje o kandidatu za predsjednika Vrhovnog kasacionog suda, i

⁶² Izvor: internetska stranica Visokog kasacionog suda Republike Srbije <http://www.vk.sud.rs/sr-lat/nadle%C5%BEnost-i-sastav-sudova> (datum pristupa 26.11.2011.)

⁶³ Član 30. Zakona o uređenju sudova

- vrši druge nadležnosti određene zakonom.⁶⁴

Ako zakonom nije drukčije određeno, Vrhovni kasacioni sud o pravnim sredstvima odlučuje u vijeću od pet sudija.⁶⁵ Vrhovni kasacioni sud odlučuje u zaštiti prava na suđenje u razumnom roku:

- u prvom stepenu, o zahtjevu za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku ako se zahtjev odnosi na postupak koji je u toku pred Privrednim apelacionim sudom, Prekršajnim apelacionim sudom ili Upravnim sudom i
- žalbama protiv rješenja o zahtjevu za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku donijetog od strane nižestepenih sudova.⁶⁶

Viši sud donosi odluke u prvom stepenu i u drugom stepenu. Nadležnost višeg suda propisana je Zakonom o uređenju sudova⁶⁷ i Zakonom o sjedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava.⁶⁸ Viši sud u prvom stepenu:

- sudi za krivična djela za koja je kao glavna kazna predviđena kazna zatvora preko deset godina;
- sudi za krivična djela: protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, protiv Vojske Srbije; odavanje državne tajne; odavanje službene tajne; krivično djelo propisano zakonom koji uređuje tajnost podataka; pozivanje na nasilnu promjenu ustavnog uređenja; izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti; povreda teritorijalnog suvereniteta; udruživanje radi protivustavne djelatnosti; povreda ugleda Republike Srbije; povreda ugleda strane države ili međunarodne organizacije; pranje novca; kršenje zakona od strane sudije, javnog tužioca i njegovog zamjenika; ugrožavanje bezbjednosti vazdušnog saobraćaja; ubistvo na mah; silovanje; obljava nad nemoćnim licem; obljava zloupotrebom položaja; otmica; trgovina maloljetnim licima radi usvojenja; nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi i javnom skupu; primanje mita; zloupotreba položaja odgovornog lica (član 234. stav 3. Krivičnog zakonika); zloupotreba u javnim nabavkama (član 234a stav 3. Krivičnog zakonika);
- sudi u krivičnom postupku prema maloljetnim učinocima krivičnih djela;
- odlučuje o molbi za prestanak mjere bezbjednosti ili pravne posljedice osude za krivična djela iz svoje nadležnosti;
- odlučuje o zahtjevima za rehabilitaciju;
- odlučuje o zabrani rasturanja štampe i širenja informacija sredstvima javnog informisanja;
- sudi u građanskopravnim sporovima kad vrijednost predmeta spora omogućuje izjavljivanje revizije; u sporovima o autorskim i srodnim pravima i zaštiti i upotrebi pronalazaka, industrijskog dizajna, modela, uzoraka, žigova, oznaka geografskog porijekla, topografije integrisanih kola, odnosno topografije poluprovodničkih proizvoda i oplemenjivača biljnih sorti ako nije nadležan drugi sud; u sporovima o osporavanju ili utvrđivanju očinstva i materinstva; u sporovima za zaštitu od diskriminacije i zlostavljanja na radu; u sporovima o objavljivanju ispravke informacije i odgovora na informaciju zbog povrede zabrane govora mržnje, zaštite prava na privatni život, odnosno prava na lični zapis, propuštanja objavljivanja informacije i naknade štete u vezi sa objavljivanjem informacije;

⁶⁴ Član 31. Zakona o uređenju sudova

⁶⁵ Član 32. Zakona o uređenju sudova

⁶⁶ Izvor: internetska stranica Visokog kasacionog suda Republike Srbije
<http://www.vk.sud.rs/sr-lat/nadle%C5%BEnost-suda> (datum pristupa 26.11.2011.)

⁶⁷ Član 8a. i član 23. Zakona o uređenju sudova

⁶⁸ Član 4. st. 2. Zakona o sjedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava

sudi u sporovima povodom štrajka; povodom kolektivnih ugovora ako spor nije riješen pred arbitražom; povodom obaveznog socijalnog osiguranja ako nije nadležan drugi sud; povodom matične evidencije; povodom izbora i razrješenja organa pravnih lica ako nije nadležan drugi sud.⁶⁹

Viši sud u drugom stepenu odlučuje o žalbama na odluke osnovnih sudova:

- mjerama za obezbjeđenje prisustva okrivljenog;
- za krivična djela za koja je propisana novčana kazna i kazna zatvora do pet godina;
- na rješenja u građanskopravnim sporovima; na presude u sporovima male vrijednosti; u vanparničnim postupcima.

Zakonom se može predvidjeti da u određenim vrstama pravnih stvari postupaju samo određeni viši sud⁷⁰

Osim navednog, Viši sud:

- vodi postupak za izručenje okrivljenih i osuđenih lica, pruža međunarodnu pravnu pomoć u postupcima za krivična djela iz svoje nadležnosti, izvršava krivičnu presudu inostranog suda, odlučuje o priznanju i izvršenju stranih sudskih i arbitražnih odluka ako nije nadležan drugi sud, odlučuje o sukobu nadležnosti osnovnih sudova sa svog područja, obezbjeđuje i pruža pomoć i podršku svjedocima i oštećenima i vrši druge poslove određene zakonom;
- odlučuje i o zahtjevu za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u vezi sa sudskim postupkom pred osnovnim sudom;
- Samo Viši sud u Beogradu nadležan je da u prvom stepenu odlučuje o zabrani rasturanja štampe i širenja informacija u sredstvima javnog informisanja i da sudi u sporovima o objavljivanju ispravke informacije i odgovora na informaciju, zbog povrede zabrane govora mržnje, zaštite prava na privatni život, odnosno prava na lični zapis, propuštanja objavljivanja informacije i naknade štete u vezi sa objavljivanjem informacije za teritoriju Republike Srbije.

Viši sud u Beogradu nadležan je i za sporove o autorskim i srodnim pravima i zaštitu i upotrebi pronalazaka, industrijskog dizajna, modela, uzoraka, žigova, oznaka geografskog porijekla, topografije integrisanih kola, odnosno topografije poluprovodničkih proizvoda i oplemenjivača biljnih sorti za teritoriju Republike Srbije.⁷¹

Apelacioni sud, prema članovima 8a. i 24. Zakona o uređenju sudova, odlučuje o žalbama:

- na odluke viših sudova;
- na odluke osnovnih sudova u krivičnom postupku, ako za odlučivanje o žalbi nije nadležan viši sud;
- na presude osnovnih sudova u građanskopravnim sporovima, ako za odlučivanje o žalbi nije nadležan viši sud,
- odlučuje o sukobu nadležnosti nižih sudova sa svog područja ako za odlučivanje nije nadležan viši sud, o prenošenju nadležnosti osnovnih i viših sudova kad su spriječeni ili ne mogu da postupaju u nekoj pravnoj stvari i vrši druge poslove određene zakonom.
- Apelacioni sudovi održavaju zajedničke sjednice i obavještavaju Vrhovni kasacioni sud o spornim pitanjima od značaja za funkcionisanje sudova u Republici Srbiji i

⁶⁹ Član 23. st. 1. Zakona o uređenju sudova

⁷⁰ Član 23. st. 2. Zakona o uređenju sudova

⁷¹ Izvor: internetska stranica Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije

<http://www.vk.sud.rs/sr-lat/nadleznost-i-sastav-sudova> (datum pristupa 26.11.2011.)

ujednačavanje sudske prakse.⁷² Također odlučuju i o zahtjevu za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.⁷³

Nadležnosti Privrednog apelacionog suda, prema odredbama članova 8a. i 26. Zakona o uređenju sudova, su sljedeće:

- odlučuje o žalbama na odluke privrednih sudova i drugih organa;
- odlučuje o sukobu nadležnosti i o prenošenju nadležnosti privrednih sudova, utvrđuje pravne stavove radi jedinstvene primjene zakona iz nadležnosti privrednih sudova i vrši druge poslove određene zakonom;⁷⁴
- odlučuje o zahtjevu za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u vezi sa sudskim postupkom pred privrednim sudom.⁷⁵

Kako je propisano Zakonom o uređenju sudova, Prekršajni apelacioni sud nadležan je da odlučuje o:

- žalbama na odluke prekršajnih sudova,
- žalbama na odluke koje u prekršajnom postupku donose organi uprave,
- sukobu i prenošenju mjesne nadležnosti prekršajnih sudova,
- vrši druge poslove određene zakonom.⁷⁶

⁷² Član 24. Zakona o uređenju sudova

⁷³ Izvor: internetska stranica Visokog kasacionog suda Republike Srbije

⁷⁴ Član 26. Zakona o uređenju sudova

⁷⁵ Član 8a. Zakona o uređenju sudova

⁷⁶ Član 28. Zakona o uređenju sudova

V. Literatura i izvori

Internetska stranica Evropski portal e-pravosuđe

<https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=hr&action=home>

Internetska stranica Evropske komisije za efikasnost pravosuđa

<http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/CEPEJ/>

Istraživanje br. 138 Istraživačkog sektora PSBiH *Pravosudne institucije i njihove nadležnosti u zemljama Evropske unije – pregled zakonskih odredbi* (2013.)

Internetska stranica Suda Bosne i Hercegovine

<http://www.sudbih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=6&id=20&jezik=b>

Internetska stranica Narodnih novina Republike Hrvatske

<http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>

Internetska stranica Vrhovnog suda Republike Hrvatske

<http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=30>

Internetska stranica Ministarstva pravde Republike Austrije

<https://www.justiz.gv.at/web2013/html/default/8ab4a8a422985de30122a91f9c3962d0.de.html>

Internetska stranica <http://countrystudies.us/germany/155.htm>

Internetska stranica Pravno-informacijskog sistema Republike Slovenije

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO332>

Internetska stranica pravosuđa Republike Slovenije

http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/

Internetska stranica Službenog lista Crne Gore

https://www.google.ba/search?q=slu%C5%BEbeni+list+crne+gore+ustav&oq=slu%C5%BEbeni+list+crne+gore+ustav&aqs=chrome..69i57j69i60.1562j0j8&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8

Internetska stranica Visokog kasacionog suda Republike Srbije

<http://www.vk.sud.rs/sr-lat/ustavne-i-zakonske-odredbe-0>

Internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije

<http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-.872.html?SearchText=Zakon+o+ure%C4%91enju+sudova>

Internetska stranica Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Judiciary_of_Italy